

Jaarverslag 2013

NV Schadeverzekering
Metaal en Technische Bedrijfstakingen

NV Schadeverzekering
Metaal en Technische Bedrijfstakken

Inhoud

Personalia per 31 december 2013	3
Kerncijfers	4
Verlag van de Raad van Commissarissen	8
Verlag van de directie	10
1. Klanten centraal	10
2. Financiële positie en resultaten	15
3. Maatschappelijk Verantwoord Verzekeren	21
4. Toekomstverwachtingen	23
Jaarrekening	25
Balans per 31 december	26
Winst- en verliesrekening	28
Kasstroomoverzicht	29
Algemene toelichting	30
Risicoparagraaf	41
Toelichting op de balans per 31 december	53
Toelichting op de winst- en verliesrekening	65
Overige gegevens	71
Statutaire bepalingen	72
Bestemming van het resultaat	74
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	75
Nadere informatie over bestuurders	77

Colofon

Personalia per 31 december 2013

Raad van Commissarissen

A. Bruggeman
A.L. van Dalen
drs. ing. A.L.A van Gelder
H.M. Jager, voorzitter
A. van der Veen MMO

Directie

drs. E. Ooms AAG
drs. P.N. Schrage

Audit- en risico commissie

A.L. van Dalen
A. van der Veen MMO, voorzitter

Aandeelhouder

Stichting Administratiekantoor Schadeverzekering Metaal en Technische
Bedrijfstakingen; deze heeft alle aandelen uitgegeven aan de Stichting
Pensioenfonds Metaal en Techniek.

Administrateur

Mn Services N.V.

Accountant

Deloitte Accountants B.V.

Actuaris

Towers Watson Netherlands B.V.

KERNCIJFERS 2009 - 2013

x 1.000 euro

	2013	2012	2011	2010	2009
Resultaat	-551	-9.098	-53.590	-11.623	3.435
Premie					
Gefactureerde premies	24.782	16.858	14.431	13.431	13.094
Overige premies	11.869	23.348	25.489	26.203	25.974
Totaal bruto premies	36.651	40.206	39.920	39.634	39.068
Uitkeringen					
WAO-hiaat	23.919	25.177	25.781	24.235	28.575
WIA-producten	7.499	3.684	2.615	1.407	709
Totaal geboekte schaden	31.418	28.861	28.396	25.642	29.284
Eigen vermogen					
Weerstandsvermogen	118.277 ¹	118.828 ¹	107.002 ¹	37.861	40.934
Statutaire reserve	0	0	20.924	125.566	134.116
Aanwezig vermogen	118.277	118.828	127.926	163.427	175.050
Vereist weerstandsvermogen	103.582	108.329	89.168	n.v.t.	n.v.t.
Gewenst weerstandsvermogen	127.404	129.995	107.002	37.861	40.934
Technische voorziening					
Voor niet-verdiende premies en lopende risico's	3.145	2.027	2.302	1.819	3.292
Voor te betalen schaden	704.657	586.859	496.851	451.263	449.167
Totaal technische voorzieningen	707.802	588.886	499.153	453.082	452.459
Gemiddelde Swap rate	2,210%	1,586%	2,615%	3,427%	3,680%

¹ NVSchade hanteert vanaf 2012 als norm de Solvency Capital Requirement (SCR). Dit streefniveau is gebaseerd op de Solvency II uitgangspunten. Deze aanpassing is ook in de vergelijkende cijfers over 2011 toegepast. Tot en met 2010 was het (gewenste) weerstandsvermogen gebaseerd op het standaardmodel van De Nederlandsche Bank voor vaststelling van het Vereist Eigen Vermogen (VEV) voor pensioenfondsen.

x 1.000 euro

	2013	2012	2011	2010	2009
Rendementen					
WAO-portefeuille	-4,9%	5,9%	4,8%	4,4%	5,2%
WIA-portefeuille	-1,8%	7,3%	8,6%	4,7%	12,4%
Verzekerden					
Werkgevers:					
WIA-bodem	32.382	32.957	33.316	33.211	33.587
WGA-hiaat	32.359	32.945	33.296	33.184	33.543
WGA-basis	4.717	4.937	5.163	4.900	3.552
WIA-excedent	443	240	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
WIA-excedent Top	34	22	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Werknemers:					
WIA-bodem	342.097	352.148	355.699	350.968	353.173
WGA-hiaat	341.321	351.354	354.771	349.885	351.488
WGA-basis	42.000	43.877	45.156	42.361	30.874
WIA-excedent	2.906	1.964	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
WIA-excedent Top	123	100	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Verlag van de Raad van Commissarissen en Verlag van de directie

Verlag van de Raad van Commissarissen

Aan de aandeelhouders,

Wij hebben het genoegen u de door de directie opgestelde jaarrekening over 2013 aan te bieden.

In overeenstemming met artikel 22 van de statuten is de jaarrekening gecontroleerd door de externe accountant.

De controleverklaring van Deloitte Accountants BV is bij dit verslag gevoegd.

Wij stellen u voor om de jaarrekening 2013 goed te keuren. Deze goedkeuring strekt tot decharge van de directie voor het in het jaar 2013 gevoerde beleid en tot decharge van de Raad van Commissarissen voor het in 2013 uitgeoefende toezicht.

2013 is voor NV Schadeverzekering Metaal en Technische bedrijfstakken (kortweg NV Schade) in meerdere opzichten een stabiel jaar geweest. Het financieel resultaat was licht negatief, maar de solvabiliteit bleef ruim boven het vereist weerstandsvermogen, zoals gedefinieerd in het kapitaalbeleid.

De directie heeft in het verslagjaar de bedrijfsvoering verder geprofessionaliseerd in dienst van het klantbelang en in lijn met nieuwe wet- en regelgeving als de Code Governance Verzekeraars en Solvency II. NV Schade streeft ernaar de komende jaren een nog meer klantgerichte en solide verzekeraar te worden. De RvC steunt de directie in deze ambitie.

Ook de RvC zelf is in 2013 doorgestaan met een verdere professionaliseringslag om het toezicht aan te scherpen. In het verslagjaar heeft de Raad diverse kennissessies georganiseerd om haar eigen deskundigheid te verhogen.

In april 2013 heeft de RvC de jaarlijkse evaluatie van haar eigen functioneren uitgevoerd met ondersteuning van een extern deskundige. De resultaten van deze zelfevaluatie hebben in 2013 geleid tot verbeteringen van de werkwijze van de RvC. In de loop van 2014 zullen nog meer verbeteringen worden doorgevoerd.

In 2013 is de samenstelling van de RvC gewijzigd. Als opvolger van de heer Boersma die eind 2012 is afgetreden, is de heer Offerman begin 2014 toegetreden tot de Raad van Commissarissen. Daar naast is eind 2013 de heer H. Jager afgetreden als voorzitter van de Raad. De heer Jager is vanaf de oprichting van NV Schade in 1994 betrokken geweest. De directie en RvC van NV Schade zijn de heer Jager zeer erkentelijk voor zijn inzet voor NV Schade en de RvC. De heer Jager is als voorzitter opgevolgd door de heer Van der Veen.

Bij het zoeken naar geschikte opvolgers heeft de RvC terdege rekening gehouden met de eisen die gesteld zijn aan de deskundigheid en vaardigheden van commissarissen. Onder meer heeft de RvC een analyse gemaakt van de nu aanwezige en benodigde competenties. Op basis van profielen is gezocht naar nieuwe leden van de RvC. De tweede vacature die is ontstaan door het vertrek van de heer Jager is in de loop van 2014 ingevuld, door mevrouw I. van Hoek.

Het bestuur en de RvC worden bezet door zeven mannen en één vrouw. De vrouwelijke commissaris is benoemd per 7 mei 2014. De oververtegenwoordiging door mannen vloeit voort uit de benoemingen uit het verleden waarbij werd geconstateerd dat vacatures lastig blijken te vervullen door een vrouwelijke commissaris. Bij volgende vacatures wordt gestreefd naar een evenwichtige verhouding tussen mannen en vrouwen en naar diversiteit in leeftijd.

De RvC kwam in 2013 zeven keer in vergadering bij elkaar. Daarnaast werd drie keer met de Algemene Vergadering vergaderd. De audit- en risicocommissie van de RvC vergaderde vijf keer in 2013. Het gemiddeld aanwezigheidspercentage van de commissarissen bedroeg 94 procent. Alle leden van de Raad hebben de eed afgelegd.

Den Haag, 15 mei 2014
Raad van Commissarissen:

A. Bruggeman
A.L. van Dalen
drs. ing. A.L.A. van Gelder
drs. I. van Hoek AAG
C. Offerman RA
A. van der Veen MMO, voorzitter

Verslag van de directie

1. Klanten centraal

Speerpunten beleid

Als arbeidsongeschiktheidsverzekeraar van en voor werkgevers en werknemers in de metaal en techniek staat bij NV Schade het klantbelang vanaf haar ontstaan voorop.

Onze aanvullende verzekeringsproducten zijn afgestemd op de behoeften van werkgevers en werknemers in de sector. De verzekeringen van NV Schade zijn scherp geprijsd en bieden een uitstekende dekking in vergelijking met de concurrentie. NV Schade kent geen winstoogmerk. Indien het eigen vermogen meer dan genoeg is, dan wordt er geld teruggegeven aan de premiebetaler in de vorm van premiekorting en een betere dekking van de verzekeringen.

Zo werd in de jaren 2006 - 2013 een bedrag van ruim 500 miljoen euro teruggegeven aan de sector. Eind 2013 hebben cao-partijen in de metaal en techniek besloten de verzekeringen van NV Schade voor een periode van vijf jaar te continueren. Dit is vastgelegd in de cao-AVIM 2014-2018.

Ook in 2013 was het beleid van de directie erop gericht de bedrijfsvoering meer dienstbaar te maken aan het klantbelang. Speerpunten in het beleid waren:

1. Optimalisatie van het risicobeleid en de governance, met name door verdere implementatie van de Solvency-II-richtlijnen en van andere relevante wet- en regelgeving, zoals de Code Verzekeraars. NV Schade streeft naar een prudent en solide financieel beleid dat garandeert dat de uitkeringsverplichtingen nu en in de toekomst kunnen worden nagekomen.
2. Vergroting van de klantgerichtheid in de dagelijkse dienstverlening en in de communicatie naar onze klanten toe. Klantgemak, transparantie en duidelijke communicatie staan daarbij voorop.
3. Uitbreiding van de preventie- en re-integratieactiviteiten van NV Schade, gericht op het voorkomen van arbeidsongeschiktheid dan wel op een gehele of gedeeltelijke terugkeer naar werk.
4. Beheersing kosten. NV Schade streeft naar een marktconforme kostenontwikkeling. Met onze uitvoerder MN en zakelijke partners als coassuradeuren en tussenpersonen zijn wij erin geslaagd aanzienlijk verbeterde prijsafspraken te maken voor de jaren na 2013.

Optimalisatie risicobeleid en governance

Solvency II is het in ontwikkeling zijnde Europese toezicht raamwerk voor verzekeraars. Solvency II vervangt en integreert een aantal verzekeringsrichtlijnen in een Europese kaderrichtlijn. Op 13 november 2013 hebben het Europese Parlement, de Europese Raad en de Europese Commissie een politiek akkoord bereikt over de Omnibus II Richtlijn. De richtlijn stelt vast dat Solvency II per 1 januari 2016 van kracht wordt.

Met Solvency II beoogt de Europese wetgever een betere bescherming van de klanten van verzekeraars te bieden en een uniforme Europese markt te creëren, waardoor in alle EU-landen dezelfde condities en toezichteisen gelden voor verzekeraars. Door Solvency II verbetert het inzicht en de transparantie in de financiële positie van verzekeraars en worden er op risico gebaseerde solvabiliteitsvereisten gesteld. Hierdoor wordt het klantbelang beter gewaarborgd en zal het consumentenvertrouwen in de sector wellicht herstellen.

De nieuwe Solvency II-richtlijnen betreffen niet alleen de kapitaalvereisten die een verzekeraar moet aanhouden om de uitkeringen aan haar polishouders te kunnen garanderen, maar ook maatregelen om een gedragsverandering bij het management van verzekeraars te bewerkstelligen zoals een goede governance, een adequaat risicobeleid en een transparante wijze van rapporteren en verantwoording.

NV Schade heeft in het verslagjaar de invoering van de Solvency II-richtlijnen nagenoeg afgerond. Onder andere heeft NV Schade voor de tweede keer meegedaan aan de ORSA (Own Risk & Solvency Assessment)-pilot van DNB. Een instrument dat de verzekeraars zelf -tenminste jaarlijks- moeten hanteren om een eigen integrale inschatting te maken van de risico's die de onderneming loopt en van het daarvoor benodigde kapitaal.

In het kader van Solvency II zijn eind 2013 het premiebeleid en het kapitaalbeleid verder aangescherpt. Het nieuwe kapitaalbeleid markeert duidelijker wanneer sprake is van een statutaire reserve en wanneer desgewenst kan worden overgegaan tot het verlenen van premiekortingen. Ook is nauwkeuriger omschreven welke stuurmogelijkheden de directie heeft om het gewenst weerstandvermogen op peil te houden of te herstellen als markt-, verzekeringstechnische of operationele risico's blijken tegen te vallen.

De Solvency II-vereisten zijn verder meegenomen in het risicobeheersysteem van NV Schade dat het fundament van het Solvency II-bouwwerk is en dat strategieën, processen en rapportageprocedures omvat die gericht zijn op het continu kunnen identificeren, meten, monitoren, managen van en rapporteren over de risico's en de onderlinge afhankelijkheden daarvan. In de visie van NV Schade is het risicomangement er op gericht de belangen van polishouders en de continuïteit van de onderneming veilig te stellen.

In 2013 is de governance verder geprofessionaliseerd. De sleutelfuncties actuariaat, risk, compliance en interne audit zijn volledig ingevuld. Een risk manager is al in 2011 aangesteld en vanaf eind 2012 ook belast met de compliancefunctie. In maart 2013 is de actuariële sleutelfunctie ingevuld en met ingang van 1 juli 2013 de interne auditfunctie.

De Code Governance Verzekeraars wordt nagenoeg in zijn geheel toegepast. De interne auditfunctie is lopende het verslagjaar ingevuld. Hierdoor is op dit onderdeel de code niet nageleefd.¹ De eed is in mei 2013 afgelegd door alle beleidsbepalende functionarissen van NV Schade, directie en sleutelfunctionarissen.

Als gevolg van het voorzichtige en solide financieel beleid was NV Schade evenals voorgaande jaren ook in 2013 in staat de uitkeringen volledig te indexeren. Daarbij is de ambitie van NV Schade om de grondslag van de uitkeringen te verhogen met het percentage waarmee volgens de Stichting Vakraad Metaal en Techniek de salarissen krachtens cao afspraken in de bedrijfstak Metaal en Techniek zijn verhoogd (de cao-index). CAO-verhogingen van twee procent of minder in enig jaar worden onvoorwaardelijk toegekend. Toekenning van het deel van de verhogingen dat de twee procent te boven gaat, is afhankelijk van de financiële positie van NV Schade.

---

¹ (zie voor het verslag van de naleving: www.nvschade-mt.nl)

De CAO-index over 2013 bedroeg 1,15 procent. Conform het indexatiebeleid zijn de uitkeringen van NV Schade per 1 januari 2014 volledig geïndexeerd.

Vergroting van de klantgerichtheid van de dienstverlening

In het verslagjaar heeft de directie het al sinds 2008 ingezette beleid gecontinueerd om de klantgerichtheid van onze dienstverlening aan verzekeringnemers en verzekerden te vergroten. In 2013 is de samenwerking met onze uitvoerder MN vernieuwd en vastgelegd in nieuwe uitbestedingsovereenkomsten en SLA's vanaf 2014. Het vernieuwen van de samenwerking is met name ingegeven door onze wens om meer sturing te geven aan de (kwaliteit) van de processen die NV Schade bij MN heeft uitbesteed en het nadrukkelijker vastleggen van voor ons belangrijke kritische succesfactoren op het gebied van klanttevredenheid.

In het verslagjaar is NV Schade erin geslaagd het voor 2013 gestelde doel te realiseren om het klantwaarderingcijfer in het algemeen en in het bijzonder op voor de klant relevante momenten in de dienstverlening op minimaal een 7 te brengen. De komende jaren streeft NV Schade er naar de klantwaardering op een nog hoger niveau te brengen.

Sinds begin 2013 werkt NV Schade met de normen van het Keurmerk Klantgericht Verzekeren. De toetsing door de toetsende instantie heeft in september plaats gevonden. Hoewel het minimaal aantal vereiste punten werd behaald, werd het Keurmerk niet toegekend omdat NV Schade aan één norm nog niet voldeed. In het eerste kwartaal van 2014 heeft de hertoetsing plaatsgevonden en heeft NV Schade het Keurmerk alsnog behaald. Daarmee behoort NV Schade tot de 45 verzekeraars in Nederland (van de in totaal 170) die keurmerkhouders zijn.

In 2012 is de directie samen met MN gestart met het verkennen van de mogelijkheden van de zgn. "Digitale Verzekeraar", waardoor een nog meer klantgerichte benadering met name op het punt van klantgemak en onzekerheidsreductie mogelijk wordt. Nu de klant steeds meer een belangrijke stakeholder wordt in de verzekeringsmarkt en steeds hogere eisen stelt, is het belangrijk de dienstverlening meer toekomstbestendig te maken. Deze digitalisering zal de dienstverlening dusdanig revolutioneren dat een voor de klant volledig transparant klantproces ontstaat, waardoor hij ongeacht plaats en tijd informatie kan opvragen en raadplegen over voor hem relevante onderdelen van het klantproces (o.a. "track and trace", informatie over doorlooptijden, inzicht in eigen polisgegevens, extra keuzemogelijkheden producten etc.). Ten behoeve van werkgevers zal de facturatie en incasso gedigitaliseerd worden.

In het verslagjaar is besloten tot implementatie van de "Digitale Verzekeraar". De verwachting is dat het systeem in de loop van 2015 volledig operationeel zal zijn.

Naast de 'Digitale Verzekeraar' die zorgt dat het standaardproces richting klant vlekkeloos verloopt, neemt persoonlijke dienstverlening een steeds belangrijkere plaats in de klantbenadering van NV Schade. De directie is van mening dat hierdoor een belangrijk concurrentieel voordeel valt te behalen. Positieve klantwaardering die de klantenbinding vergroot, zit vooral in dit type dienstverlening.

De AO-adviseurs vervullen een smeerroliefunctie tussen werkgevers en werknemers in een WIA-traject en de uitvoeringsorganisatie van MN. Ze helpen mensen persoonlijk bij claimafhandeling, bij de start van de re-integratie, bij allerlei voorkomende problemen. Deze vorm van dienstverlening sluit, zo blijkt uit de hoge klantwaardering, goed aan bij de wensen en verwachtingen die werkgevers en werknemers hebben. In 2014 zal deze vorm van dienstverle-

ning verder worden uitgebreid o.a. via het Vitaliteitsloket in de motorrijtuigen- en tweewielerbranche.

Eind 2013 heeft de directie besloten tot een ingrijpende verbetering van de klantcommunicatie. Vindbaarheid en begrijpelijkheid van informatie staan daarbij voorop. Een klantinformatieverbeterplan conform de richtlijnen van AFM is inmiddels opgesteld. In de loop van 2014 zullen een geheel vernieuwde website en brochurelijn worden ontwikkeld.

Uitbreiding preventie- en re-integratieactiviteiten

Sinds 2010 is de re-integratiebegeleiding van werknemers en hun werkgevers die in aanmerking komen voor een uitkering op grond van de WGA-basisverzekering, operationeel. Eind 2013 is aan 177 gevallen re-integratieondersteuning verleend.

NV Schade slaagde er in 2013 in om 1 arbeidsongeschikte werknemer te herplaatsen bij een nieuwe werkgever (2012: 4). Daarnaast ondersteunde NV Schade niet-duurzaam volledig arbeidsongeschikte werknemers bij het aanvragen van een vervroegde herbeoordeling bij UWV. Daardoor is in 11 gevallen de aanvullende uitkering van NV Schade beëindigd nadat door UWV een IVA-uitkering is toegekend (2012: 19). De betrokken uitkeringsgerechtigden zijn daarmee in de regel zeer tevreden, omdat daardoor een einde komt aan een periode waarin het voor hen niet duidelijk is of er nu sprake is van niet-duurzame of van duurzame arbeidsongeschiktheid. Bovendien is de IVA-uitkering hoger dan de uitkering op grond van de WGA, 75 procent in plaats van 70 procent van het laatst verdiende loon.

Vanaf 1 januari 2013 is de re-integratiedienstverlening uitgebreid naar werknemers die in aanmerking komen voor een WGA-hiaatverzekering.

In de motorvoertuigen- en tweewielerbranche is vanaf november 2013 een begin gemaakt met de inrichting van het Vitaliteitsloket van sociale partners. NV Schade neemt samen met de brancheverzekeraar deel aan het deelproject "Ziek en wat nu?". Dit project is bedoeld om de dienstverlening vanaf de eerste ziektedag van een werknemer te verbeteren. Er wordt een eerstelijnsfunctie voor werknemers en werkgevers ingericht met een online kennisplatform en een vraagbaak- en doorwijfsfunctie die worden bemenst door AO-adviseurs. Werkgevers en werknemers kunnen hier terecht met vragen over arbeidsongeschiktheid en re-integratie. Hieraan is vooral in de kleinere bedrijven binnen de sector behoefte. De re-integratiedienstverlening van NV Schade wordt afgestemd met de verzuimbegeleiding vanuit de brancheverzekeraar, waardoor in veel gevallen al in een veel vroeger stadium met re-integratie kan worden gestart dan nu het geval is. Vanzelfsprekend met in achtname van alle privacy waarborgen. Hierdoor wordt de kans op succes aanzienlijk vergroot en kan daardoor de instroom in de WIA verder worden verkleind. Het project loopt tot eind 2014, waarna bezien wordt of deze dienstverlening structureel kan worden ingericht.

Eind 2013 is het project "Alles draait om JJJ" van de vakbonden in de sector metaal en techniek om de bewustwording van het belang van duurzame inzetbaarheid onder werknemers te vergroten, geëvalueerd. Het project dat medio 2012 was gestart als opvolger van het project "Fit in de Metaal" met financiële en inhoudelijke ondersteuning van NV Schade, is succesvol verlopen.

In korte tijd is een sectorale vraagbaak- en wegwijsfunctie op het gebied van duurzame inzetbaarheid opgezet, bestaande uit een website en consulenten. Er zijn in enkele maanden tijd ruim 1.000 werkscans ingevuld aan de hand waarvan de werknemer kan bepalen hoe het met zijn duurzame inzetbaarheid is gesteld. Voor eerste advisering en doorverwijzing kon de werk-

nemer bij een consulent terecht. Tot slot is er een integrale methodiek ontwikkeld waarmee werkgevers en werknemers in de bedrijven zelf praktisch en concreet invulling kunnen geven aan hun eigen duurzame inzetbaarheid. Het project zal in 2014 en 2015 als pilot samen met de werkgeversorganisaties in de sector worden voortgezet. Daarin zal ook de effectiviteit van de integrale bedrijfsbenadering verder worden onderzocht. Tot 2014 heeft NV Schade circa 1,7 miljoen euro besteed aan het project. NV Schade zal het vervolgproject financieel en inhoudelijk ondersteunen.

Kostenbeheersing

NV Schade streeft naar marktconforme prijsafspraken zowel met haar uitvoerder MN als met zakenpartners als de brancheverzekeraars en de branchetussenpersonen. Voor 2014 en volgende jaren zijn afspraken gemaakt om de kosten voor uitvoering en co-assurantie terug te brengen. Hierdoor kan NV Schade de premies van haar verzekeringen laag houden.

2. Financiële positie en resultaten

Eigen vermogen

x 1.000 euro	2013	2012
Maatschappelijk en geplaatst aandelenkapitaal	5.672	5.672
Algemene reserve	112.605	112.195
Herwaarderingsreserve	0	961
Aanwezig weerstandsvermogen	118.277	118.828

x 1.000 euro	2013	2012	Mutatie
Vereist weerstandsvermogen Solvency I	26.509	26.509	0
Vereist weerstandsvermogen Solvency II	103.582	108.329	-4.747
Gewenst weerstandsvermogen	127.404	129.995	-2.591

Het aanwezig weerstandsvermogen bedroeg ultimo 2013 118.277 duizend euro (2012: 118.828 duizend euro). Het eigen vermogen lag daarmee ruim boven het vereiste weerstandsvermogen van het thans nog wettelijk geldende Solvency I (26.509 duizend euro) en ook boven het vereist weerstandsvermogen volgens Solvency II (103.582 duizend euro). NV Schade hanteert vanaf 2012 deze laatste norm het Solvency Capital Requirement (SCR) als ondergrens in haar kapitaalbeleid, daarmee vooruitlopend op de implementatie van Solvency II per 1 januari 2016.

De SCR is gebaseerd op de Solvency II uitgangspunten, waarbij de verschillende risico's zijn berekend met behulp van de standaardformule zoals werd voorgeschreven door DNB voor de Parallel Run ultimo 2012. Ondanks dat nog niet alle rekenregels voor de SCR definitief zijn vastgesteld, meent de directie dat deze nieuwe norm een beter handvat biedt bij het monitoren van de risico's ten aanzien van solvabiliteit.

De SCR betreft dat niveau van kapitaal waarmee een verzekeraar, gezien zijn totale risicoprofiel, over een tijdshorizon van een jaar met een hoge zekerheidsmaat (99,5 procent) over voldoende middelen beschikt om ook op lange termijn aan zijn verplichtingen te voldoen. De SCR meet de effecten van risico's in vierhoofdcategorieën:

- Marktrisico;
- Verzekeringstechnisch risico;
- Tegenpartijrisico;
- Operationeel risico.

Een uitgebreidere toelichting en een kwantificering van deze (deel)risico's is terug te vinden in de Risicoparagraaf in de jaarrekening.

De SCR wordt als ondergrens gehanteerd tenzij de SCR daalt onder 10 procent van de technische voorzieningen (70.466 duizend euro). Dan hanteert de directie van NV Schade deze als ondergrens van haar kapitaalbeleid.

In haar kapitaalbeleid hanteert NV Schade ook een bovengrens. Deze bedraagt 18 procent van de technische voorzieningen (127.404 duizend euro), maar tenminste de SCR. Deze norm geldt voor de directie van NV Schade als het gewenst weerstandsvermogen. Ultimo 2013 lag het aanwezige weerstandsvermogen onder het gewenst weerstandsvermogen. Het streven van de directie is erop gericht dit gewenst weerstandsvermogen te realiseren.

Voorzieningen

Het totaalbedrag aan voorzieningen bedroeg ultimo 2013 704.657 duizend euro (2012: 586.859 duizend euro).

Voorziening WIA-gerelateerde producten

De voorziening voor te betalen schaden inzake de WIA-gerelateerde producten is in 2013 met 146.567 duizend euro gestegen tot 393.259 duizend euro (2012: stijging met 72.559 duizend euro). Deze forse stijging van de voorziening wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door “het terug halen” van het co-assurantie deel van het WIA-construct 2, 2009 – 2013, zie verder pagina 25. Deze voorziening houdt reeds rekening met een stijging van de AOW-leeftijd tot 67 jaar zoals vormgegeven in het regeerakkoord.

Het verloop van de totale voorziening WIA is als volgt naar oorzaak samen te vatten:

x 1.000 euro	2013
Beginstand (exclusief effect risicomarge)	225.949
Toevoeging inzake boekjaar	20.743
	246.692
Netto premiebatens, verandering in de marktwaarde, verrichte uitkeringen e.d.	-17.391
Vrijval/toevoeging inzake toeslagverlening	-1.341
Toevoeging ten laste van voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's	1.201
Aanpassing rentevoet en sterftegrondslagen	-4.013
Mutatie kostenvoorziening	1.998
Aanvullende voorziening in verband met risicomarge	19.793
Overdracht voorzieningen coassurantie	146.320
Eindstand	393.259

Voorziening WAO-hiaat

De voorziening voor te betalen schaden inzake WAO-hiaat is in 2013 met 28.927 duizend euro afgenomen tot 311.398 duizend euro (2012: gestegen met 17.449 duizend euro).

Het verloop van de totale voorziening WAO is als volgt naar oorzaak samen te vatten:

x 1.000 euro	2013
Beginstand (exclusief effect risicomarge)	340.325
Mutatie instroom en AO-klasse, verandering in de marktwaarde, verrichte uitkeringen e.d.	-27.517
Vrijval/toevoeging inzake toeslagverlening	-2.910
Aanpassing rentevoet en sterftegrondslagen	-6.819
Mutatie kostenvoorziening	-2.291
Aanvullende voorziening in verband met risicomarge	10.610
Eindstand	311.398

Resultaten

NV Schade heeft over 2013 een negatief resultaat behaald van 551 duizend euro (2012: 9.098 duizend euro negatief).

Premie

De premiebatens over 2013 ten gunste van NV Schade bedragen 35.533 duizend euro (2012: 40.481 duizend euro):

x 1.000 euro	2013	2012	Mutatie
Gefactureerde premies	24.782	16.858	7.924
Premiekorting	12.132	23.455	-11.323
Afschrijving premiedebiteuren	-263	-107	-156
Bruto premiebatens	36.651	40.206	-3.555
Mutatie voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's	-1.118	275	-1.393
Verdiende premies	35.533	40.481	-4.948

Van de totale bruto premiebatens ad 36.651 duizend euro (2012: 40.206 duizend euro) betreft 12.132 duizend euro premiekorting (2012: 23.455 duizend euro) in verband met WIA-producten. De korting over 2013 is volledig ten laste van de voorziening toegezegde premiekorting toegevoegd aan de bruto premiebatens.

Aan de werkgevers is 24.782 duizend euro (2012: 16.858 duizend euro) gefactureerd.

Uitkeringen

De uitkeringen (geboekte schaden) zijn in 2013 met 8,9 procent gestegen tot 31.418 duizend euro.

x 1.000 euro	2013	2012	Mutatie
Uitkeringen WAO-hiaat	23.919	25.177	-1.258
Uitkeringen WIA-producten	7.499	3.684	3.815
Uitkeringen	31.418	28.861	2.557

Beleggingsresultaten

Het in 2011 ingezette beleggingsbeleid is in 2013 geïmplementeerd. In de matching portefeuilles wordt met behulp van schuldpapier van hoofdzakelijk uitgevende instellingen met een hoge kredietwaardigheid beoogd de karakteristieken van de kasstromen (inclusief de interesttoevoeging in de technische voorzieningen) behorend bij de uitkeringen die volgen uit de arbeidsongeschiktheidsregeling na te bootsen. De te matchen karakteristiek is de rentegevoeligheid. Dit geldt voor zowel de middelen die bedoeld zijn om de uitkeringen vanuit de WAO- en de WIA-constructen te financieren, met inachtneming van de onzekerheid die er bestaat in de uitgaande kasstromen.

Gedurende 2013 heeft een transitie plaatsgevonden waarbij geleidelijk een deel hoogrentende beleggingen is opgenomen binnen de matching portefeuilles. Het doel van deze transitie is om meer diversificatie aan te brengen binnen de matching portefeuilles. De transitie is in het derde kwartaal van 2013 afgerond.

Naast deze matching portefeuilles wordt een portefeuille onderscheiden en beheerd met daarin de middelen van 'Eigen Vermogen'. Deze portefeuille heeft een rendementskarakter, waarbij wel een bovenlimiet wordt gehanteerd op de redelijkerwijs mogelijke verliezen. Bovendien wordt deze portefeuille enigszins contrair belegd ten opzichte van de matching portefeuilles om beter bestand te zijn tegen diverse economische scenario's.

Het valutarisico op de Eigen Vermogen portefeuille werd aanvankelijk niet afgedekt, onder meer met het oog op een mogelijke eurocrisis. Het valutarisico op de Japanse yen is per medio juni aangepast naar 100 procent. Het afgenomen risico op een eurocrisis is reden geweest om de dollar afdekking medio december te verhogen naar 75 procent, vooruitlopend op het beleggingsplan 2014. Het dollarrisico op de matchingportefeuilles is vanaf 1 juli voor 50 procent afgedekt en per medio december verhoogd naar 75 procent.

Vastrentende waarden

Ultimo 2013 bestaat ruim 67 procent van de totale portefeuille uit investment grade vastrentende waarden. Ten behoeve van de matching van de uitkeringen is het overgrote deel van de portefeuille belegd in euro staatsobligaties met een AAA of AA credit rating. Daarnaast wordt belegd in vastrentende waarden met een hoger risicoprofiel, mede met het oog op een goede diversificatie in de portefeuille. Ultimo 2013 bestond bijna 26 procent van de totale portefeuille uit hoogrentende waarden. De onderstaande tabel geeft een samenvatting van de resultaten op de vastrentende beleggingen.

		2013
Vastrentend Staatsobligaties	WAO	-4,24%
Vastrentend Bedrijfsobligaties		0,98%
Vastrentend Inflatieobligaties		-4,39%
Hoogrentend Europa		2,83%
Hoogrentend Verenigde Staten		4,29%
Hoogrentend Opkomende Markten		-8,71%
Vastrentend Staatsobligaties	WIA	-3,79%
Vastrentend Bedrijfsobligaties		-2,10%
Vastrentend Inflatieobligaties		-3,29%
Hoogrentend Europa		2,84%
Hoogrentend Verenigde Staten		2,49%
Hoogrentend Opkomende Markten		-10,27%

Rendementen op vastrentende waarden in 2013. De effecten van het afdekken van het valutarisico zijn verwerkt in het rendement.

Aandelen

De aandelenportefeuille is op het totaal van de beleggingen relatief beperkt van omvang en bevindt zich alleen in de 'Eigen Vermogenportefeuille'. Ultimo 2013 bestaat 7,3 procent van de portefeuille uit aandelen. De onderstaande tabel geeft een samenvatting van de resultaten op aandelen.

		2013
Aandelen Europa		19,67%
Aandelen Noord-Amerika		28,11%
Aandelen Verre Oosten		21,09%
Aandelen Opkomende Markten		-4,21%

Rendementen op aandelen in 2013. De effecten van het afdekken van het valutarisico zijn verwerkt in het rendement.

Overige zakelijke beleggingen

In 2013 is het belang in overige zakelijke beleggingen verder afgebouwd. Er is nog een beperkt belang in (niet-genoteerd) vastgoed. Vooruitlopend op het beleggingsplan 2014 is het belang in grondstoffen medio december volledig afgebouwd. De belangrijkste reden hiervoor was de beperkte toegevoegde waarde van grondstoffen binnen de portefeuille. Het rendement op de overige zakelijke beleggingen in 2013 wordt samengevat in de onderstaande tabel.

		2013
Direct Onroerend Goed		2,48%
Grondstoffen		-5,33%

Rendementen op overige zakelijke beleggingen in 2013. De effecten van het afdekken van het valutarisico zijn verwerkt in het rendement.

Behaalde rendementen

Het totale resultaat op de beleggingsportefeuille van NV Schade kwam over 2013 uit op 19.930 duizend euro negatief (2012: 48.312 duizend euro positief). Het totaal behaalde beleggingsrendement kwam voor de WIA-portefeuille uit op - 1,8 procent (2012: 7,3 procent). Het totaal beleggingsrendement kwam voor de WAO-portefeuille uit op - 4,9 procent (2012: 5,9 procent):

	2013
Totaal behaalde rendement op WIA-portefeuille *	-1,8%
Totaal behaalde rendement op WAO-portefeuille *	-4,9%

* inclusief valuta-effect en kosten.

De beleggingen van NV Schadeverzekering zijn onderverdeeld in een matching- en een return-portefeuille. Bij de matchingportefeuille zijn de beleggingen zoveel als mogelijk is, afgestemd op de verplichtingen. Rentewijzigingen zullen dus op de beleggingen en op de verplichtingen als gevolg van de matching een zelfde effect hebben.

3. Verzekeringen

NV Schade streeft ernaar een verantwoorde verzekeraar te zijn. Wij staan voor eerlijke verzekeringen met een goede dekking en een adequaat uitkeringsbeleid. Arbeidsongeschikte werknemers willen wij zo snel mogelijk weer aan de slag helpen. Hiervoor zoeken wij actief naar re-integratie-instrumenten die écht helpen.

Verantwoorde bedrijfsvoering en producten

Vanuit ons doel een verantwoorde verzekeraar te zijn, hanteren wij de beginselen van het Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). Binnen onze bedrijfsvoering houden wij rekening met de elementen people, planet en profit. De wijze waarop wij met mensen omgaan, de impact die wij op onze omgeving hebben en de manier waarop wij onze financiële continuïteit waarborgen beschrijven wij hier kort met enkele voorbeelden.

People: mensen centraal

Bij NV Schade draait alles om mensen: de werknemers en hun werkgevers in de Metaal en Techniek. Met onze werknemersverzekeringen zorgen wij voor een aanvulling op het inkomen bij arbeidsongeschiktheid en met de werkgeversverzekeringen beperken wij de financiële impact van arbeidsongeschiktheid voor de werkgever. In onze gehele dienstverlening willen wij deze klanten zo goed mogelijk bedienen.

Onze taak beperkt zich niet tot de verzekeringstechnische aspecten en de administratieve afhandeling van onze producten. Wij benaderen actief de werknemers die arbeidsongeschikt zijn geraakt om hen te wijzen op de verzekeringen waar zij mogelijk recht op hebben. Daarnaast begeleiden wij arbeidsongeschikten bij de re-integratie richting het arbeidsproces. In 2013 hebben wij onze re-integratie activiteiten uitgebreid naar de zogenoemde loongereleerde periode. In dit kader hebben wij in een pilot 36 werknemers met een WIA-hiaat verzekering actief begeleid in hun re-integratie.

Niet alleen richting onze klanten dragen wij een belangrijke verantwoordelijkheid, maar ook richting de mensen die direct of indirect voor ons werken. Een groot deel van onze activiteiten is uitbesteed aan MN die als uitvoerder (administrateur en vermogensbeheerder) optreedt. Deze uitvoerder hecht veel waarde aan goed werkgeverschap en had in 2013 in dat kader onder meer de onderwerpen Beloningsbeleid, Sociaal Protocol, MN Werkt, Employer Value Proposition, en Vrij Werk op de agenda. Voor meer informatie over deze onderwerpen verwijzen wij graag naar het MN MVO-jaarverslag 2013.

Planet: onze omgeving zo min mogelijke belasten

Als verzekeraar opereren wij in een sector die vanuit haar kernactiviteiten een beperkte milieubelasting teweegbrengt. Met verantwoord verzekeren zijn de te behalen winsten op het gebied van de zogenaamde footprint dan ook beperkt. Dit neemt echter niet weg dat wij onze omgeving wel zo min mogelijk willen belasten. Wij gebruiken daarom alleen papier met het FSC-label (Forest Stewardship Council). De grondstof voor ons papier is hierdoor altijd afkomstig uit verantwoord beheerde bossen. Verder wordt er voor onze diensten gebruik gemaakt van een energiezuinig en op groene stroom draaiend datacenter en is de CO2 footprint van onze uitvoerder in kaart gebracht. Onze huisvesting is door diverse energiezuinige en waterbesparende aanpassingen voorzien van een B-label, hetgeen de meest duurzame kwalificatie is voor bestaande bouw. Tot slot heeft onze uitvoerder in 2013 zijn CO2 footprint weten te verlagen naar 3.126 ton, tegen 3.800 ton in 2012.

Profit: waarde creëren zonder winstoogmerk

NV Schade heeft geen winstdoelstelling. Alle eventuele winsten, die niet worden aangewend ter versterking van de reserves, geven we aan werkgevers en werknemers terug door premiekortingen te verlenen en extra uitkeringen te doen. Doorlopend werken wij aan de optimalisering van onze dienstverlening om in te spelen op de veranderende behoeften van onze klanten, waardoor wij altijd passende producten zullen voeren en nooit onnodig verzekeringen afsluiten. Door een evenwichtige bedrijfsvoering met ondermeer een adequaat acceptatiebeleid heeft NV Schade als één van de weinige collectieve inkomensverzekeraars in de markt een goede financiële positie. Hierdoor kunnen wij onze continuïteit als inkomensverzekeraar ook naar de toekomst toe waarborgen.

4. Toekomstverwachtingen

Financieel beleid

Het eigen vermogen lag ultimo 2013 boven het vereist weerstandsvermogen volgens Solvency II, maar onder het gewenst weerstandsvermogen zoals geformuleerd in het kapitaalbeleid. Het financieel beleid zal de komende tijd primair erop gericht zijn het eigen vermogen op dit niveau te brengen. Premiekortingen zoals die vanaf 2004 zijn gegeven aan werkgevers en werknemers in de sector behoren daarmee (voorlopig) tot het verleden. Pas als het gewenst weerstandsvermogen weer behoorlijk wordt overschreden, kunnen kortingen weer in overweging worden genomen. De komende maanden zal de directie bezien welke maatregelen zij wil treffen om het gestelde doel te realiseren.

Arbeidsongeschiktheidsvolumes

Het landelijk aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen is na een aantal jaren lichte daling in 2013 gestabiliseerd. De verwachting van UWV is dat die stabilisatie zich voortzet. Sinds de introductie van de WIA is de instroom jaarlijks gestegen, zoals overigens ook de verwachting is van een bestand in opbouw. 2012 was tot nog toe het enige jaar dat er een daling werd gerapporteerd. De cijfers over 2013 laten daarentegen weer een stijging zien. De daling in 2012 werd grotendeels verklaard door administratieve effecten bij UWV. Gecorrigeerd voor die effecten vertoont de WIA sinds 2011 een relatief stabiel instroompatroon. Of die trend zich doorzet naar de komende jaren is onzeker. Deze onzekerheid ontstaat door o.a. de effecten van een toenemende werkloosheid (verwachting CPB voor 2014), met slechtere re-integratiekansen als gevolg. Ook de hogere AOW-leeftijd heeft een verhogend effect op de WIA-instroom. Anderzijds zou de modernisering van de Ziektewet een verlagend effect moeten hebben. Voor de instroom van de WIA-verzekeringen van NV Schade verwachten wij grotendeels een vergelijkbaar met het landelijke patroon aan te zullen treffen. De invloed van de re-integratieondersteuning van NV Schade zou echter een positief verschil kunnen maken. Het aantal WAO-hiaatuitkeringen zal snel blijven dalen als gevolg van de pensionering.

Belang van re-integratieondersteuning NV Schade

UWV heeft van het kabinet grote bezuinigingen opgelegd gekregen, waarvan een belangrijk deel in 2014 gerealiseerd moet worden. Ook krijgt zij te maken met verschillende omvangrijke veranderingen van haar taken als gevolg van wetswijzigingen. Daarnaast heeft de uitvoeringsorganisatie te maken met zeer grote aantallen mensen die een beroep doen op UWV. Zo is als gevolg van de economische situatie het aantal werkzoekenden zeer groot. De verwachting is dat het aantal WW-uitkeringen in 2014 een recordhoogte bereikt sinds de introductie van deze wet. Het is onduidelijk wat de gevolgen van de economische situatie en de gedwongen hervormingen voor UWV zullen zijn voor de in- en uitstroom in de arbeidsongeschiktheidswetten. Wij voorzien echter dat de middelen die UWV beschikbaar heeft voor re-integratie verder terug zullen lopen. Om dergelijke negatieve effecten op de in- en uitstroomverwachting voor NV Schade te beperken blijft haar eigen, actieve rol op het gebied van re-integratieondersteuning van het grootste belang. Zij zal dan ook de reeds ontplooidde activiteiten in dit verband richting brancheverzekeraars en – tussenpersonen de komende tijd intensiveren.

Zoals gezegd heeft een stijgende werkloosheid een negatief effect op de schadelast van NV Schade. Met name de WGA-hiaatuitkeringen worden duurder. Ook de re-integratiemogelijkheden voor alle uitkeringsgerechtigden worden beperkter bij een teruglopende werkge-

legenheid. De ontwikkeling van de werkloosheid is daarmee voor NV Schade een belangrijk risico dat wij nauw monitoren.

Ontwikkelingen WGA uitstapmarkt

Op de markt voor WGA eigenrisicodragers verzekeringen (WGA uitstapmarkt) treden naar verwachting de komende jaren flinke verschuivingen op. Voorlopige cijfers van de Belastingdienst laten zien dat circa 9 procent van het aantal WGA eigenrisicodragers terugkeert naar UWV. Een belangrijke verklaring hiervoor is de forse premiestijgingen bij verzekeraars in 2013, terwijl de gedifferentieerde WGA-premie bij UWV al geruime tijd stabiel is. Ook voor 2015 wordt een afname van het aantal WGA-eigenrisicodragers verwacht. Een andere aanleiding voor de verschuivingen op de WGA uitstapmarkt zijn de maatregelen uit de op 1 januari 2014 ingegane wet Beperking ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid vangnetters (kortweg Bezava). De wet Bezava behelst een hervorming van de uitvoering en financiering van de Ziektewet en de WGA. Verschillende verzekeraars hebben naar aanleiding daarvan reeds aangekondigd hun propositie te wijzigen of zelfs de markt te zullen verlaten. Deze hervorming, in combinatie met de ontwikkeling van de WGA uitstapmarkt, heeft belangrijke gevolgen voor de WGA-basisverzekering van NV Schade. NV Schade beraadt zich momenteel op haar toekomstige propositie van dit product.

Beleggingsbeleid

In 2014 zal een ALM studie worden uitgevoerd en aan de hand van de uitkomsten daarvan zal geanalyseerd worden of wijzigingen in de beleggingsportefeuille wenselijk zijn. In 2014 zullen de strategieën van enkele beleggingscategorieën binnen de portefeuille geëvalueerd worden. Daarnaast zal binnen de matchingportefeuilles onderzoek worden gedaan naar het doorvoeren van mogelijke accentverschuivingen en/of het toevoegen van nieuwe (sub) categorieën. Ook zal in de loop van 2014 een nieuwe matchingportefeuille worden ingericht. In het kader van Solvency II-vereisten zal het meet- en rapportagekader verder ontwikkeld worden op het gebied van de aanwezige buffer en buffervereisten dat richtinggevend kan zijn ten aanzien van het te voeren beleggingsbeleid.

Den Haag, 15 mei 2014

Directie:

drs. E. Ooms AAG
drs. P.N. Schrage

Jaarrekening

Jaarrekening

BALANS PER 31 DECEMBER
(NA RESULTAATBESTEMMING)

ACTIEF	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
Beleggingen (1)*		
Overige financiële beleggingen		
- Obligaties	431.047	414.616
- Aandelen	391.251	187.190
- Belangen in beleggingspools	0	86.135
- Deposito's	798	41.444
Totaal beleggingen	823.096	729.385
Vorderingen (2)		
- Vorderingen uit hoofde van beleggingen	3.059	6.165
- Vorderingen uit directe verzekering op verzekeringnemers	5.958	1.320
- Overige vorderingen	926	2.618
Totaal vorderingen	9.943	10.103
Overige activa (3)		
- Materiële vaste activa	82	112
- Liquide middelen	29.090	26.789
Totaal overige activa	29.172	26.901
Afgeleide financiële instrumenten (4)	1.198	0
Totaal actief	863.409	766.389

* Het cijfer achter een balanspost verwijst naar de toelichting op de balans per 31 december.

PASSIEF	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
Eigen vermogen (5)		
Gestort en opgevraagd kapitaal	5.672	5.672
Algemene reserve	112.605	112.195
Herwaarderingsreserve	0	961
Weerstandsvermogen	118.277	118.828
Statutaire reserve	0	0
Totaal eigen vermogen	118.277	118.828
Technische voorzieningen (6)		
Voor niet-verdiende premies en lopende risico's	3.145	2.027
Voor te betalen schaden	704.657	586.859
Totaal technische voorzieningen	707.802	588.886
Voorziening voor toegezegde premiekorting (7)	6.562	28.680
Schulden (8)		
Verplichtingen uit hoofde van beleggingen	584	318
Overige schulden	17.482	22.655
Totaal schulden	18.066	22.973
Afgeleide financiële instrumenten (9)	12.702	7.022
Totaal passief	863.409	766.389

WINST - EN VERLIESREKENING

TECHNISCHE REKENING SCHADEVERZEKERING

	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
Verdiende premies eigen rekening (10)*		
Bruto premies	36.651	40.206
Wijziging technische voorzieningen niet-verdiende premies en lopende risico's	-1.118	275
Totaal verdiende premies eigen rekening	35.533	40.481
Opbrengsten uit beleggingen (11)		
Beleggingsbaten	15.392	12.664
Gerealiseerde winst op beleggingen	14.741	37.885
	30.133	50.549
Niet-gerealiseerde winst op beleggingen (12)	10.065	29.528
Overige technische baten eigen rekening (13)	149.516	57.855
Totaal baten	225.247	178.413
Schaden eigen rekening (14)		
Geboekte schaden (bruto)	31.418	28.861
Wijziging voorzieningen voor te betalen schaden	117.798	90.008
Totaal schaden eigen rekening	149.216	118.869
Toevoeging voorziening toegezegde premiekorting (15)	2.146	32.183
Bedrijfskosten (16)	12.201	11.533
Beleggingslasten (17)		
Beleggingslasten	2.175	707
Gerealiseerd verlies op beleggingen	4.666	5.141
	6.841	5.848
Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen (18)	54.248	28.777
Overige technische lasten eigen rekening (19)	623	611
Totaal lasten	225.275	197.821
Saldo van baten en lasten	-28	-19.408
Toerekening technisch resultaat (20)	-523	10.310
Resultaat	-551	-9.098
Bestemming van het resultaat		
Mutatie algemene reserve	410	-6.238
Mutatie herwaarderingsreserve	-961	-2.860
Mutatie statutaire reserve	0	0
Totaal resultaat	-551	-9.098

* Het cijfer achter een post uit de winst- en verliesrekening verwijst naar de toelichting op de winst- en verliesrekening.

KASSTROOMOVERZICHT

	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Premies *	21.446	17.146
Uitgekeerde schaden	-33.760	-30.232
Acquisitiekosten	-513	-657
Bedrijfskosten	-8.790	-5.463
Ontvangen rente, dividenden en huur	15.392	12.664
Betaalde rente en andere beleggingslasten	-2.175	-707
Overige mutaties	3.292	-410
Kasstroom uit operationele activiteiten	-5.108	-7.659
Kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen	2.167.642	4.107.943
Aankopen en verstrekkingen	-2.301.050	-4.129.739
Overige mutaties	140.817	50.734
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	7.409	28.938
Mutatie in geldmiddelen	2.301	21.279
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Uitbetaald dividend	0	0
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	0	0
De mutatie in geldmiddelen bestaat uit de volgende balansposten:		
Liquide middelen	29.090	26.789
Stand per einde boekjaar	29.090	26.789
Stand per einde vorig boekjaar	26.789	5.510
Mutatie in geldmiddelen	2.301	21.279

* In de post geboekte bruto premies in de winst - en verliesrekening is een bedrag begrepen voor verleende kortingen. Deze kortingen veroorzaken geen kasstroom, waardoor het bedrag aan premies in het kasstroomoverzicht lager is.

Algemene Toelichting

Algemeen

Overeenstemming verklaring

De jaarrekening is opgesteld op basis van in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving en de wettelijke bepalingen inzake de jaarrekening, zoals deze zijn vermeld in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW) en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), in het bijzonder Richtlijn 605 Verzekeringsmaatschappijen.

Aandeelhouder

Stichting Administratiekantoor Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakken is de aandeelhouder van NV Schade. Deze heeft alle certificaten van aandelen uitgegeven aan de Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek.

Verbonden partijen

Transacties met (voormalige) bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de bedrijfskosten in de winst- en verliesrekening. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders.

Product en oogmerk

NV Schade voert diverse producten op het gebied van arbeidsongeschiktheid. Enerzijds biedt NV Schade vijf producten aan op het gebied van arbeidsongeschiktheidsverzekeringen: een WIA-bodem verzekering, een WGA-hiaat verzekering, WGA-basisverzekering, Excedent en een Top Excedent. Deze worden in coassurantie aangeboden aan werkgevers en werknemers in de Metaal en Techniek. Anderzijds betreft het een verzekering van het WAO-hiaat waarvoor vanaf 1 januari 2004 een run-off scenario geldt.

NV Schade heeft geen winstoogmerk. Om te voldoen aan de eisen met betrekking tot het weerstandsvermogen van de vennootschap moeten, overeenkomstig artikel 24 lid 1 sub a van de statuten, toevoegingen aan dit weerstandsvermogen uit het resultaat plaatsvinden. Als weerstandsvermogen wordt beschouwd het totale eigen vermogen exclusief de statutaire reserve. Het resterende saldo van baten en lasten is conform artikel 24 lid 1b en 1c beschikbaar voor dividenduitkering en toevoeging aan de tot het eigen vermogen behorende statutaire winstreserve.

Doelstelling

Het doel van de vennootschap betreft:

- a. de verzorging van werknemers en gewezen werknemers in de Metaal en Techniek (i), middels het aanbieden en verzorgen van schadeverzekeringen en herverzekeringen ter dekking van financieel risico als gevolg van ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid als bedoeld in de: Werkhervattingregeling Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten ("WGA") en de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen ("WIA") en (ii) middels het afwikkelen van schadeverzekeringen en herverzekeringen ter aanvulling van uitkeringen uit hoofde van de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering, welke aanvulling strekt ter dekking van de financiële gevolgen voor de werknemer in de Metaal en Techniek als gevolg van het gewijzigde uitkeringsregime van deze wet per 1 augustus 1993;
- b. het aanbieden en verzorgen van aanverwante WGA- en WIA-producten;
- c. het aanbieden en verzorgen van re-integratieproducten en al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord."

Vestigingsplaats

NV Schade is statutair gevestigd te Den Haag.

Algemeen Verbindend Verklaring (AVV) van de CAO

In het kader van de Algemeen Verbindend Verklaring van de CAO deelt de directie mee dat de opbrengsten van de beleggingen aangewend zijn in het kader van de in de voorgaande alinea vermelde doelstelling.

Omdat de vennootschap meerdere producten heeft die allemaal onder één categorie vallen, is een specificatie van de lasten naar meerdere activiteiten niet opgenomen.

Stelselwijziging

Aanleiding

NV Schade houdt een herwaarderingsreserve aan voor positieve ongerealiseerde resultaten op beleggingen zonder frequente marktnotering (illiquide producten). Daarbij belegt NV Schade een deel van haar portefeuille in niet beursgenoteerde beleggingsfondsen. In 2013 heeft NV Schade besloten om, ten aanzien van de bepaling of een belegging op de balans een frequente marktnotering de “look through-methode” toe te passen.

Deze aanpassing ten aanzien van de herwaarderingsreserve is in deze jaarrekening verwerkt als stelselwijziging.

Waardering herwaarderingsreserve (illiquide producten)

Bij toepassing van de “look through-methode” komen bij NV Schade ultimo 2013 en 2012 alleen participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoedbeleggingen en die beleggen in commodities en hedgefunds in aanmerking om op te nemen in de herwaarderingsreserve. In de jaarrekening 2012 werden participaties in andere beleggingsinstellingen ook als “illiquide” beschouwd.

Gevolg voor verwerking via eigen vermogen

Tot en met 2012 werd de mutatie van de herwaarderingsreserve rechtstreeks in het eigen vermogen verwerkt, waarbij het gevolg voor het totale beleggingsresultaat in de toelichting op de winst- en verliesrekening werd vermeld. De toepassing van de “look through-methode” betekent dat nog maar een deel van het ongerealiseerde resultaat op beleggingen via de herwaarderingsreserve wordt beklemd. Tevens wordt de mutatie van de herwaarderingsreserve niet meer rechtstreeks in het eigen vermogen verwerkt, maar loopt de benodigde mutatie van de herwaarderingsreserve via de bestemming van het resultaat.

Cijfermatige effecten van de stelselwijziging

Het herziene inzicht heeft effect op de volgende balans- en resultaatposten. In de tabel is de waarde respectievelijk het resultaat voor en na de stelselwijziging weergegeven en het effect hiervan op de vergelijkende cijfers van 2012 (bedragen x 1.000 euro):

Post	2012		
	na	voor	effect
Algemene reserve	112.195	95.665	16.530
Herwaarderingsreserve	961	17.491	-16.530
Opbrengsten uit beleggingen	45.452	46.737	-1.285
Resultaat	-9.098	-7.813	-1.285
Eigen vermogen	118.828	118.828	0

Het totale eigen vermogen ultimo 2012 is als gevolg van de stelselwijziging niet gewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2012.

Het eigen vermogen ultimo 2013 en het totaalresultaat 2013 worden qua omvang niet beïnvloed door de stelselwijziging, wel qua samenstelling:

Post	2013		
	na	voor	effect
Algemene reserve	112.605	109.012	3.593
Herwaarderingsreserve	0	3.593	-3.593
Opbrengsten uit beleggingen	-20.891	-7.550	-13.341
Resultaat	-551	12.790	-13.341
Eigen vermogen	118.277	118.277	0

Schattingswijziging

Schattingswijziging Technische voorziening - te betalen schaden

In 2012 werd de voorziening voor nog niet gemelde schadegevallen (IBNR) niet meegenomen bij vaststelling van een onderdeel van het invaliditeitsrisico t.b.v. de Solvency Capital Requirement (SCR) en risicomarge. Voor de door DNB onder de Parallel Run ultimo 2012 voorgescreven permanente daling van herstelcijfers van 20 procent bleef de IBNR buiten beschouwing. In 2013 wordt deze neerwaartse schok echter wel toegepast op de IBNR wat leidt tot een hoger kapitaalbeslag voor invaliditeitsrisico. Dit heeft in 2013 een beperkte toename tot gevolg van de SCR van de risicomarge (effect op risicomarge: 816 duizend euro).

Presentatiewijziging

Presentatiewijziging liquide middelen

In de vergelijkende cijfers zijn de liquide middelen 20.375 duizend euro hoger dan in de jaarrekening 2012. Het betreft een presentatiewijziging van gelden onderweg die in de jaarrekening 2012 voor 19.183 duizend euro waren verantwoord onder overige vorderingen. Het restant van 1.192 duizend euro is verantwoord onder overige schulden.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Balanswaardering algemeen

De beleggingen en de technische voorzieningen zijn gewaardeerd op reële waarde, tenzij hierna anders is vermeld. Per categorie is aangegeven hoe deze waarde is bepaald. De overige activa en passiva zijn, voor zover niet anders is vermeld, gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Alle bedragen in de jaarrekening luiden in duizenden euro's, tenzij anders vermeld.

Resultaatbepaling algemeen

De in de winst- en verliesrekening opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en technische voorzieningen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat. De baten en lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Omrekeningskoersen

In de balans zijn alle niet-eurobedragen naar euro's omgerekend tegen de valutakoersen aan het einde van het jaar. De ontvangsten en uitgaven in de loop van het jaar zijn omgerekend tegen de dagkoers. De valutaresultaten zijn verantwoord onder de beleggingsopbrengsten.

Coassurantie

De WIA-producten inzake de verzekeringsjaren 2009 tot en met 2013 zijn in coassurantie geëxploiteerd met twee externe verzekeraars. NV Schade heeft een aandeel hierin van 50 procent.

Afloop contractperiode 2009 tot en met 2013

Eind 2013 liep de contractperiode van de coassurantie over 2009 tot en met 2013 ten einde. NV Schade heeft van deze gelegenheid gebruik gemaakt om het 50%-aandeel van de coassuradeuren "terug te halen". Dit betekent dat:

- De activa en passiva van het 50%-aandeel van de coassuradeuren per 31 december 2013 zijn verantwoord op de balans van NV Schade;
- De post Beleggingen - Belangen in beleggingspools ultimo 2013 daardoor nihil is;
- De toekomstige afrekening van het technisch resultaat met de coassuradeuren over de contractperiode 2009 tot en met 2013 op de balans van NV Schade per 31 december 2013 als schuld is verantwoord. Dit is een voorlopig bedrag dat tot eind 2018 nog wijzigingen door het renderen van de beleggingen versus het effect van mutaties in de technische voorzieningen voor de desbetreffende verzekerde jaren.

De definitieve eindafrekening vindt in principe uiterlijk plaats per 31 december 2018 in 2019. Dit betekent dat NV Schade per einde 2013 in totaal een geschatte schuld van 6.063 duizend euro heeft aan de coassuradeuren. Zie de toelichting op post 8.

Toerekening technisch resultaat

Aan het einde van een contractperiode wordt het resultaat over de desbetreffende verzekeringsjaren verdeeld tussen NV Schade en de coassuradeuren. In de winst- en verliesrekening zijn de baten en lasten op 50/50-basis opgenomen. Op grond van contractuele afspraken heeft NV Schade bij een positief resultaat recht op meer dan 50 procent van het resultaat. Dit heeft tot gevolg dat aan het saldo van de winst en verliesrekening een toerekening plaats vindt op grond van het berekende technische resultaat en dat NV Schade een vordering heeft op de coassuradeuren. Deze vordering wordt in de balans verantwoord onder de post Beleggingen - Belangen in beleggingspools.

Door het ultimo 2013 terughalen van de portefeuille is het (voormalige) coassurantedeel over de verzekeringsjaren 2009 tot en met 2013 volledig verantwoord op de balans van NV Schade. Dit zorgt vooral voor een toename van de balansposten Beleggingen en Technische voorzieningen in 2013. In de toelichting op de balans zijn deze effecten zichtbaar. Zie ook de toelichting op balansposten 1 en 6.

De WIA-producten inzake de verzekeringsjaren 2004 tot en met 2008 zijn over heel 2013 volledig voor rekening van NV Schade gevoerd.

Beleggingen

De beleggingen zijn gerubriceerd naar de aard van de financiële instrumenten. Het totale belegd vermogen is in de jaarrekening verantwoord onder de balansposten:

- 1 Beleggingen
- 2 Vorderingen uit hoofde van beleggingen
- 3 Liquide middelen
- 4 Afgeleide financiële instrumenten

Onder aftrek van de balansposten:

- 8 Verplichtingen uit hoofde van beleggingen
- 9 Afgeleide financiële instrumenten

De post beleggingen bestaat uit:

- * Obligaties;
- * Aandelen;
- * Belangen in beleggingspools;
- * Deposito's.

De beleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde.

Obligaties

Obligaties zijn gewaardeerd tegen de biedkoers op balansdatum inclusief de lopende interest ultimo jaar.

Aandelen

Onder de post aandelen zijn verantwoord:

- * Participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen;
- * Participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden;
- * Participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoedbeleggingen.
- * Commodities en Hedgefunds.

Niet aan een beurs genoteerde aandelenfondsen en vastrentende fondsen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van de door de vermogensbeheerder van dat fonds laatste afgegeven intrinsieke waarde, zijnde een benadering van de reële waarde.

Waardering van niet aan een beurs genoteerde fondsen die beleggen in vastgoed vindt plaats tegen de netto vermogenswaarde. Deze is gebaseerd op de ultimo jaaropgave van de vastgoedmanager of, indien die niet beschikbaar is, een gefundeerde inschatting op basis van marktanalyse door de fiduciaire vermogensbeheerder.

Deposito's bij kredietinstellingen

Onder deposito's zijn opgenomen deposito's bij kredietinstellingen die zijn gewaardeerd tegen reële waarde op balansdatum. Deze is gelijk aan de netto contante waarde van de toekomstige kasstromen inclusief de lopende rente op balansdatum.

Vorderingen uit hoofde van beleggingen

De vorderingen uit hoofde van beleggingen betreffen de kortlopende vorderingen in verband met beleggingen die worden gewaardeerd tegen de reële waarde die geldt voor het desbetreffende financiële instrument.

Overige vorderingen

De post overige vorderingen bestaat uit de vorderingen niet uit hoofde van beleggingen of directe verzekering op verzekeringsnemers. De overige vorderingen worden bij de eerste verwerking en de vervolgwaardering gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

De liquide middelen betreffen positieve rekening-courantposities bij bancaire instellingen die zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa betreffen geactiveerde verbouwingskosten, inventaris en bedrijfs-wagens. Deze post is gewaardeerd op historische kostprijs, onder aftrek van afschrijvingen gebaseerd op de verwachte economische levensduur van vijf jaar.

Afgeleide financiële instrumenten

De vorderingen en verplichtingen uit hoofde van derivaten zijn onder de balanspost "Afgeleide financiële instrumenten" verantwoord aan de actief- respectievelijk passiefzijde van de balans. Voor het totale belegde vermogen ultimo 2013 betreft het per saldo 11.504 duizend euro die bestaat uit de volgende contracten (bedragen x 1.000 euro):

Tabel: Uitstaande derivaten ultimo 2013 (x 1.000 euro)

Soort	Tegenpartij	Markt-waarde	Contract-waarde	Looptijd	
			euro	van	tot
ZC Inflatieswap 20YR 2,305%	Barclays	-1.272	20.700	12-01-12	12-01-32
ZC Inflatieswap 25YR 2,35%	Citibank	-509	7.300	12-01-12	12-01-37
ZC Inflatieswap 15YR 2,195%	Citibank	-280	6.000	18-05-12	18-05-27
ZC Inflatieswap 10YR 2,05%	Citibank	-527	11.500	18-05-12	18-05-22
ZC Inflatieswap 30YR 2,355%	Citibank	-98	1.500	18-05-12	18-05-42
ZC Inflatieswap 10YR 2,095%	Citibank	-354	6.900	12-01-12	12-01-22
ZC Inflatieswap 30YR 2,4375%	Citibank	-188	2.100	12-01-12	12-01-42
ZC Inflatieswap 25YR 2,285%	Credit Suisse	-188	3.500	18-05-12	18-05-37
ZC Inflatieswap 20YR 2,2575%	Credit Suisse	-311	6.000	18-05-12	18-05-32
ZC NL Inflatieswap 10Y 2,55%	JP Morgan Stanley	-2.288	25.000	21-12-07	21-12-17
ZC Inflatieswap 12Y 2,3125%	Morgan Stanley	-4.189	41.000	7-02-08	7-02-20
ZC Inflatieswap 15YR 2,22%	UBS	-2.017	39.600	12-01-12	12-01-27
FX swap_EUR/USD_241173720131219	Barclays	185	21.605	19-12-13	4-02-14
FX swap_EUR/JPY_241183920131231	Deutsche Bank	9	5.107	31-12-13	2-04-14
FX swap_EUR/USD_241148820131031	Deutsche Bank	136	15.873	31-10-13	4-02-14
FX swap_EUR/USD_241161520131129	Deutsche Bank	169	13.747	29-11-13	3-03-14
FX swap_EUR/USD_241177920131231	Deutsche Bank	17	37.316	31-12-13	2-04-14
FX swap_EUR/USD_241173820131219	Royal Bank of Canada	200	24.026	19-12-13	4-03-14
Totaal		-11.504			

De derivaten zijn gewaardeerd tegen reële waarde. Zie ook de toelichting op de balans, post 4. Derivaten zijn financiële instrumenten die zijn afgeleid van meer traditionele producten als aandelen en obligaties. Positieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo verslagjaar worden gepresenteerd als afgeleide financiële instrumenten onder de activa. Negatieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo verslagjaar worden gepresenteerd als afgeleide financiële instrumenten onder de passiva.

De CSA-contracten hebben betrekking op derivaten. De openstaande vorderingen en verplichtingen van derivaten producten worden wekelijks dan wel maandelijks per tegenpartij gesaldeerd. Bij een saldo boven de contractueel vastgestelde grens vindt verrekening met de tegenpartij plaats. De ultimo jaar bestaande rechten en verplichtingen worden per tegenpartij gesaldeerd, waarbij een positief saldo per tegenpartij op de debetzijde van de balans terechtkomt en een negatief saldo per tegenpartij op de creditzijde van de balans, onder vorderingen respectievelijk verplichtingen uit hoofde van beleggingen.

Algemene reserve

De algemene reserve vormt, samen met het aandelenkapitaal en de herwaarderingsreserve, het (aanwezige) weerstandsvermogen (solvabiliteit) van NV Schade.

Opbouw

De algemene reserve wordt opgebouwd via de resultaatbestemming. Hierbij wordt het niveau van de algemene reserve bepaald als het verschil tussen de gewenste solvabiliteit en het totaal van het aandelenkapitaal en de herwaarderingsreserve. Een tekort wordt uit de winst of uit de statutaire reserve toegevoegd aan de algemene reserve. Indien de aanwezige solvabiliteit groter is dan de gewenste solvabiliteit, dan wordt het verschil toegevoegd aan de statutaire reserve. Daarnaast wordt de voorgestelde dividenduitkering die na einde boekjaar zal worden uitgekeerd in de algemene reserve verantwoord.

Vereist weerstandsvermogen

Ingevolge wettelijk solvabiliteitseisen, alsmede artikel 24 lid 1a van de statuten, dient de vennootschap een weerstandsvermogen aan te houden. Het thans geldende wettelijke regime is Solvency I. Vanaf 2012 gaat de directie van NV Schade echter uit van het veel strengere regime van Solvency II. Daarbij loopt ze vooruit op de definitieve invoering van Solvency II per 1 januari 2016. Als ondergrens voor de aan te houden solvabiliteit (het vereist weerstandsvermogen) hanteert de directie het Solvency Capital Requirement (SCR). De SCR is gebaseerd op de Solvency II uitgangspunten, waarbij de verschillende risico's zijn berekend met behulp van de standaardformule zoals werd voorgeschreven door DNB voor de Parallel Run ultimo 2012. Ondanks dat nog niet alle rekenregels voor de SCR definitief zijn vastgesteld, meent de directie dat deze nieuwe norm een beter handvat biedt bij het monitoren van de risico's ten aanzien van solvabiliteit dan de oude norm in Solvency I. De SCR betreft dat niveau van kapitaal waarmee een verzekeraar, gezien zijn totale risicoprofiel, over een tijdshorizon van een jaar met een hoge zekerheidsmaat (99,5 procent) over voldoende middelen beschikt om ook lange termijn aan zijn verplichtingen te voldoen. De SCR meet de effecten van risico's in vier hoofdcategorieën:

- * Marktrisico
- * Verzekeringstechnisch risico
- * Tegenpartijrisico
- * Operationeel risico

Een uitgebreidere toelichting en kwantificering van deze (deel)risico's is terug te vinden in de Risicoparagraaf. De SCR wordt als ondergrens gehanteerd tenzij de SCR daalt onder 10 procent van de technische voorzieningen. Dan hanteert de directie van NV Schade deze als ondergrens van haar kapitaalbeleid. In haar kapitaalbeleid hanteert NV Schade ook een bovengrens. Deze bedraagt 18 procent van de technische voorzieningen, maar tenminste de SCR. Deze norm geldt voor de directie van NV Schade als het gewenste weerstandsvermogen.

Herwaarderingsreserve

De herwaarderingsreserve bestaat uit positieve ongerealiseerde resultaten op beleggingen zonder frequente marktnotering (illiquide producten). Bij de bepaling of een belegging een frequente marktnotering heeft past NV Schade de “look through-methode” toe.

De herwaarderingsreserve wordt uit de resultaatbestemming gemuteerd.

Statutaire reserve

De statutaire reserve betreft de in artikel 24 lid 1c van de statuten bedoelde “winstreserve”.

Deze reserve is niet voor gehele of gedeeltelijke opheffing vatbaar en is dus niet beschikbaar voor uitkeringen aan de aandeelhouder.

In artikel 32 van de statuten is bepaald dat in het geval van een eventuele liquidatie van de vennootschap het resterende overschot, na terugbetaling van het aandelenkapitaal en verkregen goedkeuring van de Raad van Commissarissen, zal worden bestemd ten behoeve van de verzekerden of een maatschappelijk belang.

Technische voorzieningen

Voor te betalen schaden (WAO)

De voorziening “Voor te betalen schaden (WAO)” wordt berekend per individueel schadegeval. Hierbij wordt geen rekening gehouden met invaliderings- en revalidatiekansen. De Solvency II uitgangspunten voor de waardering van de Beste schatting (BE) van de schadevoorziening WAO zijn als volgt:

De voorziening is bepaald door de toekomstige uitkeringen contant te maken. De verdiscontering is op basis van de ultimo boekjaar door DNB gepubliceerde RTS voor verzekeraars (inclusief UFR) waarbij tevens rekening wordt gehouden met een veronderstelde jaarlijkse aangroei van 2 procent. Met dit laatste percentage wordt invulling gegeven aan de ambitie van NV Schade om jaarlijks de uitkeringen mee te laten groeien met de gerealiseerde loonstijging in de Metaal en Techniek. Ultimo 2011 is de toen verwachte stijging van de AOW-leeftijd naar 66 in 2020 en 67 in 2025 opgenomen in de technische voorzieningen. NV Schade heeft besloten de herziene stijging van de AOW-leeftijd zoals opgenomen in het regeerakkoord reeds op te nemen. De AOW-leeftijd neemt hierin stapsgewijs toe naar 66 jaar in 2018 en 67 jaar in 2021, wat een snellere stijging inhoudt dan de huidige wettelijke AOW-leeftijd.

Formeel heeft NV Schade geen verplichtingen naar WAO-hiaatuitkeringsgerechtigden na hun 65e jaar, omdat in de toenmalige premies die tot en met 2003 voor deze verzekering zijn geheven, geen rekening is gehouden met een verhoging van de AOW-leeftijd en deze toen ook niet kon worden voorzien. De overheid heeft in 2013 maatregelen getroffen om mensen die geconfronteerd worden met het AOW-gat financieel te compenseren. NV Schade verwijst uitkeringsgerechtigden met een AOW-gat naar deze overbruggingsregeling van overheidswege. Deze regeling loopt tot en met 2018. In 2018 zal de directie, afhankelijk van de dan genomen overheidsmaatregelen, bezien of zij eventuele gedupeerden met een AOW-gat onder haar uitkeringsgerechtigden na 2018 wil compenseren en zo ja, hoe.

Voor de overlevingskansen hanteert NV Schade de Prognosetafel AG 2012-2062 zonder leeftijdsterugstelling. Door gebruik te maken van deze tafel wordt bij het vaststellen van de voorziening rekening gehouden met de meest recente “voorzienbare trend” in de overlevingskansen.

Ook inbegrepen in de beste schattingen is een kostenvoorziening, welke voldoende wordt geacht om de 'werkelijke' toekomstige kosten te dekken. De waardering hiervan vindt plaats op basis van reële waarde: kasstromen worden verdisconteerd met de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor verzekeraars (inclusief UFR), waarbij tevens rekening gehouden wordt met de verwachting van de Harmonised Index of Consumer Prices (middels de actuele zero coupon inflatie swap curve).

Naast bovenstaande BE van de WAO wordt een Risicomarge (RM) onderkend. De RM wordt gevormd door de verzekeringstechnisch risico's 'langleven', 'kosten' en 'herziening' alsmede de overige onderkende risico's tegenpartij, 'operationeel' en 'catastrofe'. Een toelichting hierop en kwantificering hiervan wordt gegeven in de Risicoparagraaf.

NV Schade vindt dat door deze kwantitatieve vaststelling van de benodigde voorziening voldoende rekening wordt gehouden met het gestelde in de risicoparagraaf.

Voor te betalen schaden (WIA)

De voorziening 'Voor te betalen schaden (WIA)' bestaat uit:

- a. de Beste schatting schadevoorziening (BE schadevoorziening) voor de gemelde schadegevallen.
- b. een Beste schatting op grond van ontvangen netto premies voor nog niet gemelde schadegevallen (BE IBNR).
- c. een Risicomarge (RM), zijnde de kwantificering van de verzekeringstechnische risico's.

De Solvency II uitgangspunten voor de waardering van de beide BE's zijn als volgt:

Kernpunten bij de waardering is dat de beste schattingen geen prudentie bevatten, geen ruimte om mogelijke tegenslagen op te vangen. Hier wordt wel rekening gehouden met invaliderings- en revalidatiekansen. De voorziening is bepaald door de toekomstige uitkeringen betreffende de producten WIA-bodem, WGA-hiaat en WGA-basis contant te maken. De verdiscontering is op basis van de ultimo boekjaar door DNB gepubliceerde RTS voor verzekeraars (inclusief UFR) waarbij tevens rekening wordt gehouden met een veronderstelde jaarlijkse aangroei van 2 procent. Met dit laatste percentage wordt invulling gegeven aan de ambitie van NV Schade om jaarlijks de uitkeringen mee te laten groeien met de gerealiseerde loonstijging in de Metaal en Techniek.

Voor de overlevingskansen hanteert NV Schade de Prognosetafel AG 2012-2062 zonder leeftijdsterugstelling. Door gebruik te maken van deze tafel wordt bij het vaststellen van de voorziening rekening gehouden met de meest recente "voorzienbare trend" in de overlevingskansen. Ook inbegrepen in de beste schattingen is een kostenvoorziening, welke voldoende wordt geacht om de 'werkelijke' toekomstige kosten te dekken. De waardering hiervan vindt plaats op basis van marktwaarde: kasstromen worden verdisconteerd met de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor verzekeraars (inclusief UFR), waarbij tevens rekening gehouden wordt met de verwachting van de Harmonised Index of Consumer Prices (middels de actuele zero coupon inflatie swap curve). Ten aanzien van de verwachte stijging van de AOW-leeftijd is een voorziening gevormd. Deze bedraagt 25.992 duizend euro ultimo 2013 en maakt onderdeel uit van de BE IBNR. NV Schade verwacht dat deze voorziening toereikend is om de verhoging van de AOW-leeftijd uit het regeerakkoord te financieren.

Naast bovenstaande BE van de WIA wordt een Risicomarge onderkend. De RM wordt gevormd door de verzekeringstechnische risico's 'langleven', 'invaliditeit', 'kosten' en 'herziening'. Daarnaast maken de overige onderkende risico's 'tegenpartij', 'operationeel' en 'catastrofe' onderdeel uit van de RM. Een toelichting hierop en kwantificering hiervan wordt gegeven in de Risicoparagraaf.

Naar de mening van NV Schade wordt er door deze kwantitatieve vaststelling van de benodigde voorziening voldoende rekening gehouden met het gestelde in de risicoparaagraaf.

Voor niet-verdiende premies en lopende risico's

Als voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's is opgenomen het verwachte premietekort inzake de producten WGA-basis en WIA-excedent. Voor de WGA-basis is de mutatie ultimo 2013 ten laste van het resultaat gevormd en heeft deze voorziening betrekking op 2014.

Voorziening voor toegezegde premiekorting

De voorziening voor toegezegde premiekorting is ten laste van het resultaat gevormd en betreft de voor toekomstige verslagjaren reeds toegezegde toekomstige premiekortingen op de WGA-hiaat verzekeringen.

Verplichtingen uit hoofde van beleggingen

Als verplichtingen uit hoofde van beleggingen zijn in de jaarrekening gepresenteerd de kortlopende schulden in verband met beleggingen die worden gewaardeerd tegen de reële waarde die geldt voor het desbetreffende financiële instrument.

Overige schulden

De post overige schulden bestaat uit de schulden niet uit hoofde van beleggingen. De overige schulden worden bij de eerste verwerking en de vervolgwaaardering gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Schulden aan kredietinstellingen

De schulden aan kredietinstellingen betreffen schulden in rekening-courant bij bancaire instellingen die worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Verdiende premies eigen rekening

De verdiende premies eigen rekening bestaan uit de geboekte bruto premies en de wijziging technische voorzieningen niet-verdiende premies en lopende risico's. De bruto premies worden getoond onder aftrek van de dotatie aan de voorziening voor oninbare premievorderingen.

Opbrengst uit beleggingen

Onder de toegerekende opbrengst uit beleggingen worden getoond de in het boekjaar behaalde beleggingsopbrengsten. Zie ook de toelichting op de grondslagen van de balanspost beleggingen.

De totale toegerekende opbrengst uit beleggingen is in de winst en verliesrekening gepresenteerd onder de posten:

- (11) Opbrengsten uit beleggingen
- (12) Niet-gerealiseerde winst op beleggingen
- (17) Beleggingslasten
- (18) Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen

De beleggingsopbrengsten bestaan uit dividend en rente voor het boekjaar, waardemutaties van beleggingen tegen de reële waarde met verantwoording van de waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening en boekresultaten bij verkoop van beleggingen.

Het gerealiseerde resultaat op de verkoop van een belegging is het verschil tussen de ontvangen opbrengsten, na aftrek van transactiekosten, en de oorspronkelijke (geamortiseerde) kostprijs. Waardemutaties betreffen het verschil tussen enerzijds waarde aan het einde van het jaar dan wel de opbrengst bij verkoop gedurende het jaar en

anderzijdsde waarde aan het einde van het voorgaande jaar dan wel de verkrijgingsprijs gedurende het jaar.

De beleggingslasten bestaan voornamelijk uit beheervergoedingen aan externe managers.

Schaden eigen rekening

Geboekte schaden (bruto)

De geboekte schaden betreffen de in het boekjaar opeisbaar geworden schade-uitkeringen.

Bedrijfskosten

Voor de bedrijfskosten die hun oorsprong in het verleden hebben, maar waarvan de uitgaven pas in de toekomst zullen plaatsvinden, is een reservering getroffen.

Toerekening technisch resultaat

De post toerekening technisch resultaat bestaat uit de van het 50 procent afwijkende resultaat percentage van het positieve technisch resultaat dat toekomt aan NV Schade (in plaats van de coassuradeuren). Zie ook de algemene toelichting op coassurantie.

Fiscale positie

De regeling van de subjectieve vrijstellingen, zoals opgenomen onder artikel 5 van de Wet op de Venootschapsbelasting 1969, is voor NV Schade van toepassing, conform het besluit d.d. 9 januari 1995 van de inspecteur van de belastingdienst/grote ondernemingen te Amsterdam.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode, waarbij onderscheid is gemaakt tussen kasstromen uit operationele activiteiten, financieringsactiviteiten en investerings- en beleggingsactiviteiten. De geldmiddelen bestaan hierbij uit de mutatie van de posten liquide middelen en de op balansdatum eventueel in rekening-courant verschuldigde bedragen aan bancaire instellingen. De mutaties in het kasstroomoverzicht zijn indirect afgeleid uit de staat van baten en lasten en de balansmutaties.

Risicoparagraaf

In de risicoparagraaf wordt ten aanzien van vastrentende waarden en zakelijke waarden uitgegaan van het risico van een financieel instrument. Daardoor wijken de vastrentende waarden en zakelijke waarden in de risicoparagraaf af van de presentatie op de balans.

In het directieverslag is ingegaan op de strategische en operationele risico's en op het beleid ter beheersing van de risico's.

Onderstaand wordt meer kwantitatieve informatie betreffende de risico's weergegeven.

Hierbij zijn de risico's weergegeven naar aard van de financiële instrumenten. Dat betekent dat participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden qua risico als vastrentende waarden zijn beschouwd.

In de jaarrekening zijn deze gerubriceerd onder Aandelen.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico voor NV Schade betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat de vennootschap niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de toekomstige verplichtingen. Indien de solvabiliteit zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat NV Schade de premie moet verhogen.

Tabel: Solvabiliteitseis (x 1.000 euro)		
	2013	2012
Eigen vermogen	118.277	118.828
Aanwezig weerstandsvermogen	118.277	118.828
Extra beschikbaar vermogen	0	0
Eigen vermogen	118.277	118.828
Minimum Solvabiliteitskapitaalvereiste (Solvency I)	26.509	26.509
Extra beschikbaar vermogen	91.768	92.319

Het thans geldende wettelijke regime is Solvency I. Vanaf 2012 gaat de directie van NV Schade echter uit van het veel strengere regime van Solvency II. Daarbij loopt ze vooruit op de definitieve invoering van Solvency II per 1 januari 2016. Als ondergrens voor de aan te houden solvabiliteit (het vereist weerstandsvermogen) hanteert de directie het Solvency Capital Requirement (SCR). De SCR is gebaseerd op de Solvency II uitgangspunten, waarbij de verschillende risico's zijn berekend met behulp van de standaardformule zoals werd voorgeschreven door DNB voor de Parallel Run ultimo 2012. Ondanks dat nog niet alle rekenregels voor de SCR definitief zijn vastgesteld, meent de directie dat deze nieuwe norm een beter handvat biedt bij het monitoren van de risico's ten aanzien van solvabiliteit dan de oude norm in Solvency I (ultimo 2013: 26.509 duizend euro). De SCR wordt als ondergrens gehanteerd tenzij de SCR daalt onder 10 procent van de technische voorzieningen. Dan hanteert de directie van NV Schade deze als ondergrens van haar kapitaalbeleid. Dit was ultimo 2013 niet het geval. In haar kapitaalbeleid hanteert NV Schade ook een bovengrens. Deze bedraagt 18 procent van de technische voorzieningen, maar tenminste de SCR. Deze norm geldt voor de directie van NV Schade als het gewenst weerstandsvermogen.

De SCR komt ultimo 2013 uit op 103.583 duizend euro. Het aanwezig weerstandsvermogen bedroeg ultimo 2013 118.277 duizend euro. Dat ligt ruim boven de SCR, maar onder het gewenst weerstandsvermogen (127.404 duizend euro ultimo 2013).

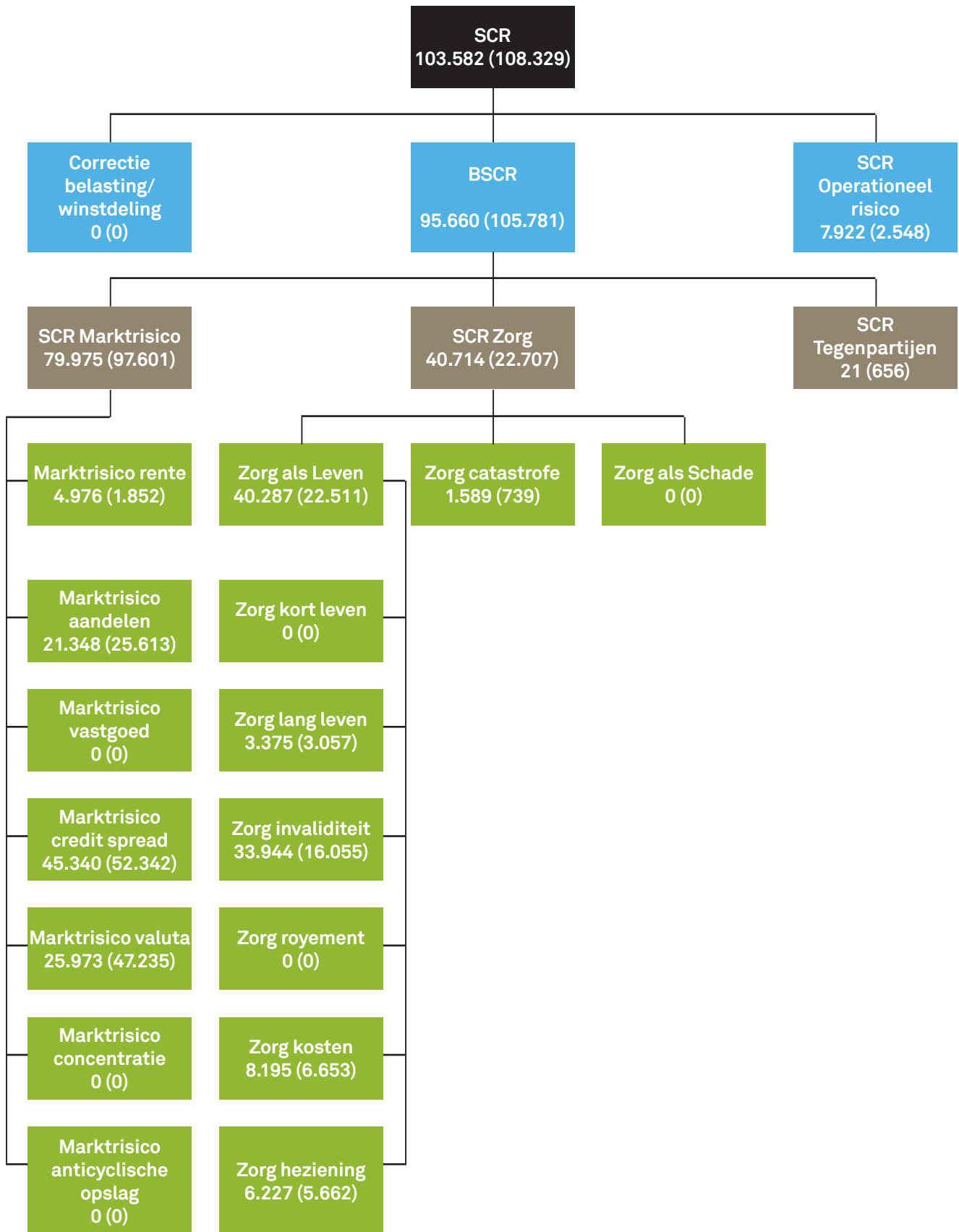
NV Schade stelt de SCR vast op basis van strategische normwegingen voor de beleggingsportefeuille op basis van haar beleggingsplan en op basis van de feitelijke beleggingsmix. De gehanteerde SCR betreft de hoogste van deze twee grootheden.

De SCR betreft dat niveau van kapitaal waarmee een verzekeraar, gezien zijn totale risicoprofiel, over een tijdshorizon van een jaar met een hoge zekerheidsmaat (99,5 procent) over voldoende middelen beschikt om ook op lange termijn aan zijn verplichtingen te voldoen. De SCR meet de effecten van risico's in vier hoofdcategorieën:

- 1 Marktrisico;
- 2 Verzekeringstechnisch risico;
- 3 Tegenpartijrisico;
- 4 Operationeel risico.

Daarbinnen zijn subcategorieën gedefinieerd. De SCR standaardformule veronderstelt dat voor elk van de (sub)categorieën een kapitaaleis wordt berekend die vervolgens wordt geaggregeerd tot een overall SCR, daarbij rekening houdend met diversificatie-effecten tussen risicocategorieën. Een schematisch overzicht van de voor NV Schade relevant geachte categorieën is weergegeven op de volgende pagina. Waar een bedrag van nul euro is ingevuld als het risico op dit moment niet van toepassing op NV Schade of wordt het risico verwaarloosbaar geacht.

De relevant geachte risico's voor NV Schade worden in het vervolg van deze paragraaf nader toegelicht.

1. Marktrisico

Het marktrisico (of beleggingsrisico) onderkent een zevental subcategorieën. De risico's hebben voornamelijk betrekking op het belegd vermogen van NV Schade. Bij het renterisico is echter ook het effect op de technische voorzieningen ingerekend.

Inclusief diversificatievoordelen resulteert dit in een bruto kapitaaleis van 76.975 duizend euro (2012: 97.601 duizend euro). Gemeten nog voor het hoogste aggregatieniveau.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarde van het belegd vermogen en de technische voorzieningen verandert als gevolg van veranderingen in de rentetermijnstructuur en de inflatie. Dit kan een daling of een stijging betreffen. Het meest ongunstige scenario bepaalt het renterisico. Voor het bepalen van het renterisico wordt uitsluitend de basis rentetermijnstructuur geschokt met de voorgeschreven percentages zoals is voorgeschreven bij de Parallel Run. De 'basis' rentetermijnstructuur is in dit geval de ultimo 2013 DNB rentetermijnstructuur voor verzekeraars. Handleiding Parallel Run 2011 - 24 april 2012.

Er wordt nog steeds naar gestreefd om in grote mate (circa 75 procent) de rentegevoeligheid van de technische voorzieningen te elimineren door zogeheten matchingportefeuilles in te richten. Deze portefeuilles met vastrentende waarden hebben een min of meer gelijk kasstroomprofiel als die van de technische voorzieningen waardoor rentewijzigingen geen grote wijzigingen teweeg brengen in de financiële positie. Daarnaast zijn ook de effecten in dit deelrisico ingerekend van de vastrentende stukken uit de returnportefeuille. Deze leiden ultimo 2012 tot het extra mitigeren van het renterisico. De bruto kapitaaleis voor het renterisico bedraagt 4.976 duizend euro ultimo 2013 (2012: 1.852 duizend euro).

Aandelenrisico

Het aandelenrisico, is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen) verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Het aandelenrisico wordt voornamelijk gemitigeerd door het diversificeren van de beleggingsportefeuille ofwel het spreiden van de beleggingen over sectoren en regio's. Het percentage zakelijke waarden in de totale beleggingsportefeuille van NV Schade ultimo 2013 is circa 7 procent.

Voor de kwantificering van het aandelenrisico is - conform de Parallel Run - een daling van de aandelenmarkten met 34 procent (indien een land in de EEA/OESO zit) respectievelijk 44 procent (overige landen) verondersteld. Ook beleggingen die NV Schade heeft in indirect vastgoed vallen onder aandelenrisico en omdat ze leverage kennen worden zij meegenomen in de 44 procent-categorie. Voor NV Schade leidt dit ultimo 2013 tot een bruto kapitaaleis van 21.348 duizend euro (2012: 25.613 duizend euro).

Ultimo 2013 betreffen de aandelenbeleggingen uitsluitend participaties in beleggingsfondsen. Via deze fondsen is een geografische spreiding aangebracht. De aandelenbeleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Tabel: Geografische spreiding zakelijke waarden (x 1.000 euro)		
Categorie	2013	2012
Europa	17.633	12.553
Noord-Amerika	14.893	8.090
Verre Oosten	8.235	5.112
Opkomende markten	20.243	13.038
Commodities Funds	0	4.722
Totaal	61.004	43.515
Niet-zakelijke waarden	330.247	143.675
Totaal cf balans	391.251	187.190

Vastgoedrisico

Het scenario voor het bepalen van het vastgoedrisico is een daling van 25 procent van de prijzen van directe en indirecte vastgoed beleggingen. De vastgoed gerelateerde beleggingen van NV Schade (vastgoed met leverage) zijn echter als aandelen te karakteriseren en daardoor ook geschaard onder dat risico. Het vastgoedrisico is derhalve ultimo 2013 op nul gesteld.

Credit Spread

Het spreadrisico komt voort uit de gevoeligheid voor veranderingen in het niveau (of de volatiliteit) van renteopslagen (credit spreads) op de risicovrije rentetermijnstructuur. De kapitaaleis voor het spreadrisico heeft in geval van NV Schade ultimo 2013 alleen betrekking op obligaties. De schok is afhankelijk van type obligatie, de kredietklasse en de (modified) duration. In de standaard formule wordt ook een credit spread berekend op kredietderivaten en gestructureerde producten, waaronder herverpakte leningen.

Tabel: Kredietkwaliteitsklasse (x 1.000 euro)				
	ΣMV_i (*1.000 euro)	Gewogen duration	$\Sigma MV_i dur_i$	Kapitaal- beslag (*1.000 euro)
0. AAA	1.428	4,8	6.786	59
1. AA	20.491	4,3	87.711	3.153
2. A	64.432	4,0	260.576	11.670
3. BBB	109.126	5,2	568.704	12.822
4. BB	70.928	4,4	310.048	15.273
5. B	59.720	3,6	214.343	1.281
6. lager dan B	4.162	4,8	20.095	228
Geen rating	1.313	6,7	8.780	685
Totaal	331.600			45.340

De bruto kapitaaleis voor het credit spread risico bedraagt 45.340 duizend euro ultimo 2013 (2012: 52.342 duizend euro).

Valutarisico

Het valutarisico werd aanvankelijk niet afgedekt, onder meer met het oog op een mogelijke eurocrisis. Het valutarisico op de Japanse yen is per medio juni aangepast naar 100 procent. Het afgenomen risico op een eurocrisis is reden geweest om de dollar afdekking medio december te verhogen naar 75 procent, vooruitlopende op het beleggingsplan 2014. Het dollarrisico op de matchingportefeuilles is vanaf 1 juli voor 50 procent afgedekt en per medio december verhoogd naar 75 procent. Dit leidt tot een bruto kapitaaleis ultimo 2013 voor het valutarisico van 25.973 duizend euro (2012: 47.235 duizend euro).

Concentratierisico

Het concentratierisico is het risico dat verband houdt met een grote concentratie van de beleggingen in bepaalde activa of op bepaalde markten. Er ontstaat een kapitaalseis als de blootstelling aan (een belegging in) een individuele tegenpartij een bepaalde drempelwaarde te boven gaat. De drempelwaardes zijn gehanteerd zoals beschreven in de Handleiding Parallel Run 2011 - 24 april 2012. Voor geen van de beleggingen van NV Schade wordt de drempelwaarde overschreden waardoor het concentratierisico nihil bedraagt.

Tabel: Tegenpartij spreiding (beleggingen groter dan 2% van het fondsvermogen)

Categorie	2013		2012	
	Reële waarde x 1.000 euro	% Beleggingen	Reële waarde x 1.000 euro	% Beleggingen
Franse staat	29.674	4%	18.613	3%
Duitse staat	206.916	25%	275.734	38%
Finse staat	56.108	7%	45.098	6%
Nederlandse staat	138.349	17%	141.443	19%
Totaal	431.047	53%	480.888	66%

2. Verzekeringstechnische risico

Het verzekeringstechnisch risico betreft alle risico's (zoals langlevens of invaliditeit) verbonden aan verplichtingen uit hoofde van verzekeringsactiviteiten met uitzondering van componenten die onder marktrisicofactoren vallen of die onder operationele risicofactoren vallen. De verzekeringen van NV Schade (zowel WAO-hiaat als WIA-producten) worden onder Solvency II getypeerd als 'Zorg vergelijkbaar met Leven'. De bruto kapitaalsvereiste voor deze categorie is - inclusief diversificatievoordeel - berekend op 40.714 duizend euro en bestaat uit de volgende deelrisico's:

Kortlevenrisico

Het kortlevenrisico is het risico dat de verzekeraar loopt als een verzekerde persoon korter zal leven dan op basis van de gehanteerde sterftetafels wordt verwacht. Het kortlevenrisico is voor NV Schade echter niet van relevant, aangezien een hoger sterftepercentage leidt tot minder arbeidsongeschiktheidsuitkeringen (lees: lagere technische voorziening).

Langlevensrisico

Het langlevensrisico is het risico dat de verzekeraar loopt als een verzekerde persoon langer leeft dan op basis van de gehanteerde sterftetafels wordt verwacht. Voor NV Schade betekent dit dat wanneer dit risico zich voordoet de uitkeringen langer dan verwacht uitgekeerd moeten worden. Het langlevensrisico is gekwantificeerd door uit te gaan van 20 procent lagere sterftetekansen dan bij vaststelling van de best estimate voorzieningen. Aangezien voor NV Schade de verplichtingen uit tijdelijke uitkeringen bestaat, leidt een hoger veronderstelde sterftetekans niet tot substantieel hogere uitkeringslasten.

De bruto kapitaaleis voor het langlevensrisico bedraagt 3.375 duizend euro ultimo 2013 (2012: 3.057 duizend euro).

Invaliditeits- en morbiditeitsrisico

Het invaliditeits- en morbiditeitsrisico voor NV Schade is het risico dat mensen sterker invalideren en minder revalideren dan verwacht is. Dit risico is berekend aan de hand van een scenario waarin wordt uitgegaan van 35 procent hogere invaliditeitscijfers (disability rates) voor het eerstvolgende jaar en 25 procent voor alle daarop volgende jaren en een permanente daling van 20 procent van de herstelcijfers. Deze schok is alleen toegepast op de WIA-portefeuilles. Gezien de aard van de verzekeringen van NV Schade (arbeidsongeschiktheidsverzekeringen) betreft het een substantieel risico, welke ultimo 2013 tot een bruto kapitaaleis leidt van 33.944 duizend euro (2012: 16.055 duizend euro).

Royementsrisico

De verzekeringen van NV Schade betreffen voor het overgrote deel eenjarige risicopremies, waardoor royement geen relevant risico op negatief resultaat met zich meebrengt.

Kostenrisico

Het risico op hogere kosten dan voorzien is gekwantificeerd door uit te gaan van een permanente toename van de uitvoeringskosten met 10 procent en een 1 procent hogere inflatie. Dit leidt voor NV Schade tot een bruto kapitaalbeslag van 8.195 duizend euro ultimo 2013 (2012: 6.653 duizend euro).

Herzieningsrisico

Onder herzieningsrisico moet worden verstaan het risico dat annuïteiten waarbij de uitkeringen die op basis van de onderliggende verzekering verschuldigd zijn, kunnen toenemen als gevolg van veranderingen in de wetgeving of in gezondheidstoestand van de verzekerde persoon. Mede gezien het feit dat niet alle op NV Schade van toepassing zijnde verzekeringstechnische risico's in het standaardmodel tot uitdrukking komen, is ervoor gekozen deze overige risico's hieronder te scharen. De belangrijkste van deze risico's betreft de mogelijke extra schade wanneer de werkloosheid hoger uitvalt dan verwacht. In dat geval zullen de verzekeringen van NV Schade een hogere aanvulling moeten doen op de wettelijke arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, wat voor NV Schade zal leiden tot hogere uitkeringslasten. NV Schade houdt daarom rekening met een extra kapitaalbeslag ter hoogte van 1 procent van de technische voorzieningen uit de best estimate voorzieningen. Dit leidt tot een bruto kapitaaleis van 6.227 duizend euro ultimo 2013 (2012: 5.662 duizend euro).

Na diversificatievoordeel resulteert een bruto kapitaaleis van 40.287 duizend euro (2012: 22.511 duizend euro) voor het totaal aan verzekeringstechnische risico's.

Catastroferisico

Ten aanzien van de verzekeringstechnische risico's is naast de hiervoor beschreven Levenscategorie nog de categorie Catastroferisico van toepassing voor NV Schade.

Het catastroferisico maakt onderscheid in vijf typen letsel: overlijden door ongeval, permanente volledige arbeidsongeschiktheid, langdurige arbeidsongeschiktheid, kortdurige arbeidsongeschiktheid en medisch / letsel. Voor NV Schade zijn alleen de lang- en de kortdurige arbeidsongeschiktheid relevant. Ten aanzien van deze twee letseltypes worden twee catastrofes onderscheiden die ten grondslag aan het letsel zouden kunnen liggen: massaal ongevallenrisico en concentratierisico. De bruto kapitaaleis ten behoeve van deze twee risico's (1.589 duizend euro) (2012: 739 duizend euro) is vastgesteld conform de standaardformules.

3. Tegenpartijrisico

Bij een vordering op een tegenpartij kan verlies optreden wanneer de tegenpartij niet geheel of niet tijdig haar verplichtingen nakomt. Onder Solvency II wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen verwacht en onverwacht verlies. Het verwachte verlies komt tot uiting op de balans, in de vorm van een correctie (afslag) op de vordering. Het verwachte verlies acht NV Schade ultimo 2013 verwaarloosbaar. Het onverwachte verlies komt tot uiting in de kapitaaleis voor tegenpartijkredietrisico en onderkent twee types:

Type 1 tegenpartijen

- * Type 1 tegenpartijen zijn onder meer: herverzekeringen, derivaten en hedges, banktegoeden, deposito's en andere vorderingen.
- * Bankrekeningen en deposito's bij fund managers zijn beschouwd als gealloceerd vermogen en zouden vanuit strategisch oogpunt geen substantiële bedragen mogen vormen. Deze posten zijn dan ook niet betrokken in deze schok.
- * Voor derivatenposities wordt collateral aangehouden, wat het hiermee gepaarde kredietrisico dekt. Deze waarden zijn ook in de berekening betrokken.

Type 2 tegenpartijen

- * Onder type 2 vallen bijvoorbeeld vorderingen op tussenpersonen en verzekerden.

Voor NV Schade is middels het hulpprogramma van de koepels het tegenpartijrisico vastgesteld op 21 duizend euro (2012: 656 duizend euro). Het betreft type I. De onverwachte verliezen zijn vastgesteld ten aanzien van cash, deposito's en derivaten (commodities en inflatieswaps).

4. Operationeel risico

Het operationeel risico betreft het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte externe gebeurtenissen. Dit wordt ondervangen door deugdelijke functiescheiding, goed beschreven administratieve organisatie en een toezicht op de naleving van de afgesproken procedures. De kapitaaleis voor operationeel risico is bepaald volgens de standaardformule (0,45 procent * best estimate voorzieningen). In aanvulling op de standaardformule heeft NV Schade in haar OWN Risk and Solvency Assessment (ORSA) vastgesteld circa 5.076 duizend euro extra kapitaal aan te moeten houden voor operationeel risico. Dit komt neer op 7.922 duizend euro (2012: 2.548 duizend euro).

5. Overige risico aspecten

Basic Solvency Capital Requirement

Categorie I tot en met III (marktrisico, verzekeringstechnisch risico en tegenpartijrisico) vormen samen de zogenaamde Kernsolvabiliteitskapitaalvereiste (ook wel de Basic Solvency Capital Requirement, BSCR). Na diversificatievoordelen tussen deze drie categorieën resulteert een BSCR van 95.660 duizend euro (2012: 105.781 duizend euro).

Correctie Belasting / Winstdeling

Aangezien geen verliesabsorberend vermogen vanuit winstdeling is gekwantificeerd en NV Schade tevens is vrijgesteld van vennootschapsbelasting wordt deze correctie op nul gesteld.

Totale Solvency Capital Requirement

Er zijn geen diversificatievoordelen tussen de operationele risico's en de BSCR. Voor NV Schade resulteert derhalve een totale SCR van 103.582 duizend euro (2012: 108.329 duizend euro).

Commoditiesrisico

Grondstoffen oftewel commodities vormen een beleggingscategorie waarin via total return swaps wordt geïnvesteerd in energie (olie), metalen, edelmetalen en agroproducten. Het grondstoffenrisico betreft het risico op fluctuaties in grondstoffenprijzen. Door deelname in het Mn Services Commodities Fonds loopt NV Schade grondstoffenrisico, de waarde van de deelneming is 0 duizend euro (2012: 4.722 duizend euro).

Kredietrisico

NV Schade loopt kredietrisico op vorderingen op tegenpartijen. Voor NV Schade betreft dit voornamelijk de beleggingen in obligaties en leningen. Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor NV Schade als gevolg van een verslechterde financiële situatie van tegenpartijen waarop NV Schade (potentiële) vorderingen heeft. Behalve faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen, kunnen ook minder ingrijpende gebeurtenissen tot verliezen leiden, zoals een verslechterde credit rating die tot een lagere obligatiekoers zal leiden. Het kredietrisico wordt door NV Schade gemitigeerd door spreiding van de vastrentende waarde naar regio en sector.

De samenstelling van de vastrentende waarden (inclusief participaties in beleggingsinstellingen) kan als volgt worden samengevat:

Tabel: Samenstelling vastrentende waarden (look through)		
Categorie	2013	2012
Europese obligaties	259.685	318.542
Inflation-linked obligaties	171.365	162.346
Emerging Markets	106.869	37.971
Vastrentend-hoogrentend Europees	48.743	0
Vastrentend-hoogrentend US	54.303	47.944
Europees Investment Grade	120.329	57.758
Deposito's	798	41.444
Totaal	762.092	666.005
Vastrentende waarden via fondsen	330.247	209.945
Obligaties	431.047	414.616
Deposito's	798	41.444
Totaal	762.092	666.005

De Europese obligaties zijn uitgegeven door landen in de euro-zone. De Inflation-linked obligaties zijn uitgegeven door landen. Deze obligaties luiden in euro's. De Vastrentend-hoogrentende portefeuille bestaat uit hoogrentende obligaties US uitgegeven door het bedrijfsleven in US Dollars en euro's. Het gaat hier om een markt van bedrijfsobligaties met een creditrating lager dan of gelijk aan BB.

De verdeling van de vastrentende waarden naar credit rating is als volgt:

Tabel: Kredietwaardigheid portefeuille vastrentende waarden		
Rating categorie	ultimo 2013	ultimo 2012
AAA	53%	78%
AA	6%	6%
A	9%	4%
BBB	14%	5%
<BBB	18%	7%
Geen rating	0%	0%
Totaal	100%	100%

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat de beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen.

Tabel: Samenstelling illiquide producten (x 1.000 euro)				
Categorie (look through)	2013		2013	2012
	Totaal bedrag	Illiquide bedrag	Illiquide %	Illiquide %
Vastrentende waarden ¹	762.092	0	0%	0%
Zakelijke waarden ²	61.004	1.645	3%	8%
Overig ³	-4.963	0	0%	0%
Totaal	818.133	1.645	0%	1%

¹ Obligaties en deposito's

² Aandelen en vastgoed (vastgoed is nihil)

³ Derivaten, vorderingen uithoofde van beleggingen en liquide middelen

Risico marktwaardebepaling

De beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. Niet voor alle beleggingsinstrumenten zijn frequente marktnoteringen beschikbaar. Dat levert een hoger risico op ten aanzien van de "juiste" waardering van een belegging. In de onderstaande tabel is de waardering per beleggingscategorie uitgesplitst naar drie soorten "levels". Deze levels zijn als volgt toe te lichten:

Level 1 - Directe marktwaardering

Beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Level 2 - Afgeleide marktwaardering

Geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data danwel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet actieve markt met een niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).

Level 3 - Modellen en technieken

Marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

In level 2 vallen de MN fondsen die beleggen in aandelen en vastrentende waarden. De beleggingen in inflatie swaps en valuta hedges zijn tevens opgenomen in level 2. Voor de waardering van deze derivaten wordt gebruik gemaakt van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen die worden gevuld met marktconforme parameters. De toekomstige kasstromen van de inflatieswaps worden bepaald aan de hand van de European Consumer Price Index en contant gemaakt tegen de relevante yieldcurve curve. De verwachte kasstromen van de valutaderivaten worden contant gemaakt tegen de relevante yieldcurve van de betrokken valuta. De investering in het MN Onroerendgoed Europa Fonds vallen in level 3. De onderliggende investeringen in deze fondsen zijn beleggingsfondsen die gebruik maken voor hun waardebeoordeling van taxaties. De belangrijkste parameters voor de taxatie zijn de huurprijs, vierkante meters en de huur- en verkoopprijzen van referentiepunten.

De marktwaardebepaling naar level is als volgt uit te splitsen voor 2013 respectievelijk 2012.

Tabel: Marktwaardebepaling (in duizenden euro)		Ultimo 2013		
Beleggingscategorieën	Level 1	Level 2	Level 3	Totaal
	Directe markt-notering	Afgeleide markt-notering	Niet gebaseerd op markt-data	
Aandelen				
Beleggingsinstellingen aandelen	0	59.359	1.645	61.004
Vastrentende waarden				
Obligaties en leningen	431.047	0	0	431.047
Deposito's	798	0	0	798
Beleggingsinstellingen vastrentende waarden	0	330.247	0	330.247
Onverdeeld resultaat WIA-constructen	0	0	0	0
Belegd vermogen	431.845	389.606	1.645	823.096
Afgeleide financiële instrumenten				
Valutaderivaten	0	715	0	715
Inflatiederivaten	0	-12.219	0	-12.219
Liquide middelen, CSA en overige activa/passiva	2.000	4.542	0	6.542
Totaal belegd vermogen	433.845	382.644	1.645	818.134

Tabel: Marktwaardebepaling (in duizenden euro)				Ultimo 2012
Beleggingscategorieën	Level 1	Level 2	Level 3	Totaal
	Directe markt-notering	Afgeleide markt-notering	Niet gebaseerd op markt-data	
Aandelen				
Beleggingsinstellingen aandelen	0	39.850	3.665	43.515
Vastrentende waarden				
Obligaties en leningen	480.888	0	0	480.888
Deposito's	41.444	0	0	41.444
Beleggingsinstellingen vastrentende waarden	0	143.673	0	143.673
Onverdeeld resultaat WIA-constructen	19.865	0	0	19.865
Belegd vermogen	542.197	183.523	3.665	729.385
Afgeleide financiële instrumenten				
Valutaderivaten	0	0	0	0
Inflatiederivaten	0	-7.022	0	-7.022
Liquide middelen, CSA en overige activa/passiva	7.490	-1.237	0	6.253
Totaal belegd vermogen	549.687	175.264	3.665	728.616

Prijrisico

Prijrisico is het risico dat door de ontwikkeling van marktprijzen (veroorzaakt door factoren die samenhangen met een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren) waardewijzigingen plaatsvinden. Wijzigingen in markt omstandigheden hebben altijd direct invloed op het beleggingsresultaat, omdat alle beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk worden verwerkt in het saldo van baten en lasten. Door spreiding binnen de portefeuille (diversificatie) wordt het prijsrisico gedempt. Het prijsrisico wordt tevens gemitigeerd door gebruik te maken van afgeleide financiële instrumenten (derivaten).

Toelichting op de balans per 31 december

ACTIEF

(1) Beleggingen

Ultimo 2013 en 2012 waren er geen beleggingen uitgeleend.

De mutaties van de beleggingen per categorie zijn als volgt:

	2013				
	x 1.000 euro				
Mutatieoverzicht	<i>Obligaties</i>	<i>Aandelen</i>	<i>Beleggings- pools</i>	<i>Deposito's</i>	<i>Totaal</i>
Stand beleggingen per 1 januari	414.616	187.190	86.135	41.444	729.385
Schulden aan kredietinstellingen	0	0	0	0	0
Gecorrigeerde stand 1 januari	414.616	187.190	86.135	41.444	729.385
Aankopen en verstrekkingen	33.336	233.030	0	1.891.105	2.157.471
Verkopen en aflossingen	-185.792	-22.543	0	-1.959.307	-2.167.642
Waardemutaties	-33.271	-6.426	0	0	0
Overige	0	0	0	0	0
Effect overheveling verzekeringsjaren 2009 t/m 2013	202.158	0	-86.135	27.556	134.579
Stand beleggingen 31 december	4431.047	391.251	0	798	823.096

De waardemutaties bestaan uit gerealiseerde en ongerealiseerde opbrengsten en verliezen.

Het effect overheveling verzekeringsjaren 2009 tot en met 2013 betreft de toevoeging aan de beleggingen voor rekening van NV Schade naar aanleiding van de portefeuille-overdracht van de coassuradeuren naar NV Schade ten aanzien van deze verzekeringsjaren per 31 december 2013.

De vergelijkbare mutaties over 2012 zijn als volgt:

	2012 x 1.000 euro				
Mutatieoverzicht	<i>Obligaties</i>	<i>Aandelen</i>	<i>Beleggings- pools</i>	<i>Deposito's</i>	<i>Totaal</i>
Stand beleggingen per 1 januari	313.977	164.978	187.631	7.404	673.990
Effect van de Stelselwijziging	0	0	2.493	0	2.493
Schulden aan kredietinstellingen	0	0	0	0	0
Gecorrigeerde stand 1 januari	313.977	164.978	190.124	7.404	676.483
Aankopen en verstrekkingen	147.687	106.444	8.142	3.799.862	4.062.135
Verkopen en aflossingen	-222.163	-102.812	0	-3.782.968	-4.107.943
Waardemutaties	14.169	18.580	2.929	2	35.680
Overige	0	0	-4.030	-544	-4.574
Effect eindafrekening verzekeringsjaren 2006 t/m 2008	160.946	0	-111.030	17.688	67.604
Stand beleggingen 31 december	414.616	187.190	86.135	41.444	729.385

Obligaties

De obligaties ad 431.047 duizend euro (2012: 414.616) bestaan uit beursgenoteerde vastrentende waardepapieren. Participaties in beleggingsinstellingen zijn gepresenteerd onder Aandelen.

De historische kostprijs van de obligatieportefeuille (exclusief lopende interest) is 305.995 duizend euro (2012: 312.179).

Aandelen

2013
x 1.000 euro

2012
x 1.000 euro

De aandelen bestaan volledig uit participaties in beleggingsinstellingen, die als volgt naar aard van de beleggingen zijn te splitsen:

- vastrentendewaardepapieren	330.247	143.675
- aandelen	59.359	39.850
- vastgoedbeleggingen	1.645	3.665

Totaal	391.251	187.190
---------------	----------------	----------------

De participaties betreffen de volgende beleggingsinstellingen:

Categorie	Naam
Aandelen	Stichting Mn Services Aandelenfonds Emerging Markets Stichting Mn Services Aandelenfonds Europa III Stichting Mn Services Aandelenfonds Noord Amerika Stichting Mn Services Aandelenfonds Verre Oosten
Vastrentendewaardepapieren	Stichting Mn Services Obligatiefonds Emerging Markets Stichting Mn Services US High Yield Fonds Stichting Mn Services Euro Investment Grade Credit Fund Stichting Mn Services Europees High Yield Fonds
Vastgoedbeleggingen	Stichting Mn Services OG Europa Fonds
Overige	Stichting Mn Services Commodities Fonds

In deze beleggingsfondsen bevinden zich geen derivaten om risico's af te dekken. Wel worden binnen de vastrentende fondsen Europa en Emerging Markets beperkte posities in credit default swaps ingenomen. Rente- en valutarisico's worden afgedekt op de totale beleggingsportefeuille. De risico's die samenhangen met de aard van de beleggingen zijn toegelicht in de risicoparagraaf.

De historische kostprijs van de aandelenportefeuille (exclusief beleggingspools) is 135.629 duizend euro (2012: 174.708 duizend euro). Ultimo 2013 waren er net als ultimo 2012 geen aandelen uitgeleend.

Belangen in beleggingspools

Onder de post belangen in beleggingspools is de totale waarde opgenomen van de beleggingen inzake de WIA-producten die in coassurantie worden geëxploiteerd. Het betreft het 50 procent aandeel dat voor rekening van NV Schade komt. In de beleggingspool bevinden zich geen derivaten om risico's af te dekken. Rente- en valutarisico's worden afgedekt op de totale beleggingsportefeuille. De risico's die samenhangen met de aard van de beleggingen zijn toegelicht in de risicoparagraaf.

Per einde 2013 is het belang in beleggingspools nihil (2012: 86.135 duizend euro) doordat er op dat moment geen beleggingen in coassurantie worden gevoerd (zie de algemene toelichting op coassurantie).

Deposito's

De deposito's die ultimo boekjaar zijn uitgezet hebben allemaal een looptijd van korter dan één jaar en kennen een hoge omloopsnelheid. Om die reden zijn de aan- en verkopen van de deposito's in het mutatie-overzicht hoog.

(2) Vorderingen uit hoofde van beleggingen	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
--	----------------------	----------------------

De vorderingen uit hoofde van beleggingen bestaan uit: Kortlopende vorderingen beleggingen	3.059	6.165
---	-------	-------

Totaal	3.059	6.165
---------------	--------------	--------------

Vorderingen uit directe verzekering op verzekeringnemers

Bij de vorderingen op werkgevers die de premie afdragen is rekening gehouden met de mogelijke oninbaarheid van de vorderingen.

Overige vorderingen	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
---------------------	----------------------	----------------------

De overlopende activa bestaan uit: Teveel betaalde uitkeringen	750	184
Nog te ontvangen bedragen van MN inzake de premieheffing	0	1.454
Overig	176	980

Totaal	926	2.618
---------------	------------	--------------

(3) Overige activa

Liquide middelen

De overige activa bestaan voor 29.090 duizend euro uit liquide middelen (2012: 26.789 duizend euro). Het betreft tegoeden in rekening-courant bij bancaire instellingen die ter vrije beschikking staan.

Materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa zijn als volgt:

Mutatieoverzicht x 1.000 euro	2013 Totaal	2012 Totaal
<i>Historische kostprijs</i>		
Stand per 1 januari 2013	112	14
Investeringsen	164	98
Desinvesteringsen	-184	0
Stand per 31 december 2013	82	112
<i>Boekwaarde</i>		
Per 1 januari 2013	112	14
Investeringsen	177	137
Afschrijvingsen	-207	-39
Boekwaarde per 31 december 2013	112	112
Cumulatieve afschrijvingsen per 31 december		
Afschrijvingspercentage	20%	20%
Afschrijvingsmethodiek	lineair	lineair

De materiële vaste activa betreffen andere vaste bedrijfsmiddelen.

(4) Afgeleide financiële instrumenten

De vorderingsen inzake afgeleide financiële instrumenten, zijnde derivaten, bedragen 1.198 duizend euro (2012: 0 duizend euro).

Vorderingsen en verplichtingsen uit hoofde van financiële derivaten worden gesaldeerd per derivatencontract. Positieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo boekjaar worden gepresenteerd onder afgeleide financiële instrumenten onder de activa. Negatieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo boekjaar worden gepresenteerd onder afgeleide financiële instrumenten onder de passiva. Ultimo 2013 betreffen deze negatieve posities 12.702 duizend euro (2012: 7.022 duizend euro).

De met betrekking tot de beleggingsportefeuille door middel van derivaten verkregen (positieve en negatieve) posities op balansdatum zijn als volgt te specificeren naar onderliggende waarde:

	Contractomvang	2013	Contractomvang	2012
		x 1.000 euro Reële waarde		x 1.000 euro Reële waarde
<i>Vastrentende beleggingen</i>				
Valuta derivaten	117.674	715	0	0
Inflatieswaps	171.100	-12.219	259.100	-7.022
Totaal		-11.504		-7.022

PASSIEF

(5) Eigen vermogen

Gestort en opgevraagd kapitaal

Het maatschappelijke en geplaatste aandelenkapitaal bedraagt 5.672 duizend euro verdeeld over 50.000 aandelen met een nominale waarde van 113,45 euro per aandeel. Het maatschappelijke en geplaatste kapitaal is volledig gestort.

Algemene reserve

	2013	2012
	x 1.000 euro	x 1.000 euro

Het verloop van de algemene reserve is als volgt:

Stand 1 januari	95.665	82.554
Aanpassing inzake Stelselwijziging	16.530	14.955

Stand per 1 januari inclusief het effect van de stelselwijziging	112.195	97.509
--	---------	--------

Vanuit resultaatbestemming:

- resultaat boekjaar	410	-6.238
- Dotatie aan / vrijval ten laste van de statutaire reserve	0	20.924

Mutatie	410	14.686
---------	-----	--------

Stand 31 december	112.605	112.195
--------------------------	----------------	----------------

In 2013 is er geen dividend uitgekeerd. Een mogelijke dividenuitkering is gebaseerd op artikel 24 lid 1b van de statuten.

Herwaarderingsreserve

	2013	2012
	x 1.000 euro	x 1.000 euro

Het verloop van de herwaarderingsreserve is als volgt

Stand 1 januari	17.491	18.776
Aanpassing inzake Stelselwijziging	-16.530	-14.955

Stand per 1 januari inclusief het effect van de stelselwijziging	961	3.821
--	-----	-------

Vanuit resultaatbestemming:

- resultaat boekjaar	-961	-2.860
----------------------	------	--------

Stand 31 december	0	961
--------------------------	----------	------------

Ultimo 2013 is via de resultaatbestemming 961 duizend euro onttrokken aan de herwaarderingsreserve en toegevoegd aan de algemene reserve. De eindstand betreft positieve ongerealiseerde resultaten op niet frequent genoteerde beleggingsinstrumenten. Ultimo 2013 zijn deze resultaten nihil (2012: 961 duizend euro).

Weerstandsvermogen

Het gewenste weerstandvermogen ultimo 2013 is gelijk aan het maximum van de uitkomst van de standaardformule voor de SCR zoals voorgeschreven door DNB voor de Parallel Run 2012 (Solvency II) en 18 procent van de technische voorziening. De uitkomsten per risicofactor zijn opgenomen in de risicoparaagraaf.

Ultimo 2013 is het aanwezige weerstandsvermogen 118.277 duizend euro (2012: 118.828 duizend euro). Eind 2013 is dat niet gelijk aan het volgens de directie gewenste weerstandsvermogen van 127.404 duizend euro (2012: 129.995 duizend euro). Ten opzichte van het gewenste weerstandsvermogen is er een tekort van 9.127 duizend euro (2012: 11.167 duizend euro tekort). Daardoor is de statutaire reserve ultimo 2013 nihil.

De SCR (minimale weerstandsvermogen) voor NV Schade bedraagt 103.582 duizend euro, zodat de aanwezige solvabiliteit hoger is dan de SCR.

Het bedrag van de solvabiliteit waarover NV Schade volgens Solvency I ultimo 2013 tenminste moet beschikken bedraagt 26.509 duizend euro (2012: 26.509 duizend euro).

Statutaire reserve

	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
Het verloop van de statutaire reserve is als volgt:		
Stand per 1 januari	0	20.924
Onttrekking via de resultaatbestemming	0	-20.924
Stand 31 december	0	0

De statutaire reserve betreft de artikel 24 lid 1c van de statuten vermelde "winstreserve" en is niet uitkeerbaar aan de aandeelhouder.

(6) Technische voorzieningen

Voor niet-verdiende premies en lopende risico's

	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
Het verloop van de voorziening voor niet verdiende premies en lopende risico's is als volgt		
Stand per 1 januari	2.027	2.302
Afname door toevoeging aan de voorziening voor te betalen schaden (WIA-producten)	-1.201	-1.475
Toevoeging ten behoeve van verwacht tekort	2.319	1.200
Saldo mutaties	1.118	-275
Stand 31 december	3.145	2.027

Voor te betalen schaden

	2013	2012
	x 1.000 euro	x 1.000 euro

De technische voorzieningen voor te betalen schaden zijn als volgt te splitsen:

Voor te betalen schaden WAO-hiaat	311.398	340.902
Voor te betalen schaden WIA-producten	393.259	245.957

Totaal	704.657	586.859
---------------	----------------	----------------

Voor te betalen schaden WAO-hiaat

	2013	2012
	x 1.000 euro	x 1.000 euro

Het verloop van de voorziening voor te betalen schaden inzake WAO-hiaat is als volgt:

Stand 1 januari (inclusief effect risicomarge)	340.902	323.453
Effect risicomarge	-577	-461

Gecorrigeerde stand 1 januari (exclusief effect risicomarge)	340.325	322.992
--	---------	---------

Saldo instroom en uitstroom	-4.832	-1.760
Benodigde interest	984	4.484
Uitkeringen	-23.505	-25.733
Technisch resultaat	-164	436
Aanpassing ivm AOW leeftijd	0	13.155
Mutatie kostenvoorziening	-2.291	999

Saldo mutaties	-29.808	-8.419
----------------	---------	--------

Vrijval/Toevoeging inzake toeslagverlening	-2.910	1.139
Aanpassing rekenrente	-6.916	24.712
Aanpassen overlevingsgrondslagen	97	-99

Stand voor effect risicomarge	300.788	340.325
Aanvullende voorziening in verband met risicomarge	10.610	577

Stand 31 december	311.398	340.902
-------------------	---------	---------

De voorziening voor te betalen schaden inzake WAO-producten is gevormd ten behoeve van het WAO-hiaat-product dat NV Schade voert tot en met het kalenderjaar 2003. De waardering van de voorziening gaat uit van een beste schatting plus een risicomarge welke als aanvulling aan de voorziening wordt toegevoegd. Ultimo 2013 bedraagt de voorziening 300.788 duizend euro (2012: 340.325 duizend euro). Daarnaast is er sprake van een risicomarge van 10.610 duizend euro (2012: 577 duizend euro).

Het overschot ten opzichte van het benodigde kapitaal inzake toeslagverlening per 1 januari 2014 ad 2.910 duizend euro is ten gunste van het resultaat verwerkt (2012: 1.139 duizend euro). Aangezien de cao-index over 2013 in de Metaal en Techniek 1,15 procent bedraagt, valt de 0,85 procent (die resteert uit de gereserveerde 2 procent) vrij. De toegepaste discontering is beschreven in de algemene toelichting.

De stijging van de marktrente heeft, in tegenstelling tot de daling van voorgaand jaar, een dalend effect op de voorziening: de afname van 6.916 duizend euro betreft het financiële effect op de schadevoorziening door uit te gaan van de ultimo het jaar door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor verzekeraars in

plaats van de primo verschoven rentetermijnstructuur (2012: toename met 24.712 duizend euro).

De substantiële toename van de risicomarge voor de WAO-producten wordt veroorzaakt doordat er in 2013 een groter deel van de risicomarge aan de WAO-producten wordt toegerekend.

Voor te betalen schaden WIA-producten

	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
Het verloop van de voorziening voor te betalen schaden inzake WIA-producten is als volgt:		
Stand 1 januari (inclusief effect risicomarge)	245.957	173.398
Effect risicomarge	-20.008	-15.486
Gecorrigeerde stand 1 januari (exclusief effect risicomarge)	225.949	157.912
Toevoeging inzake boekjaar	20.743	30.686
		188.598
Wijziging IBNR (invalidering)	-41.977	-11.572
Vrijval/Toevoeging inzake IBNR	1.371	-29.098
Invalidering	41.977	11.572
Benodigde interest	1.598	2.526
Uitkeringen	-10.394	-5.523
Aanpassing rekenrente	-3.573	9.939
Aanpassing overledingsgrondslagen	-440	0
Toevoeging ten laste van voorzieningen voor niet-verdiende premies en lopende risico's	1.201	1.475
Mutatie kostenvoorziening	1.998	2.121
Overig	-9.966	-556
Saldo mutaties	-18.205	-19.116
Vrijval/Toevoeging inzake toeslagverlening	-1.341	255
Overdracht voorzieningen coassurantie	146.320	56.212
Stand voor effect risicomarge	373.466	225.949
Aanvullende voorziening in verband met risicomarge	19.793	20.008
Stand 31 december	393.259	245.957

De voorziening voor te betalen schaden inzake WIA-producten is gevormd ten behoeve van de WIA-producten die NV Schade met de coassuradeuren op de markt brengt. De waardering van de voorziening gaat uit van een beste schatting plus een risicomarge welke als aanvulling aan de voorziening wordt toegevoegd. Ultimo 2013 bedraagt de voorziening 373.466 duizend euro (2012: 225.949 duizend euro). De aanvullende risicomarge bedraagt 19.793 duizend euro (2012: 20.008 duizend euro). Per einde 2013 liep de contractperiode 2009 tot en met 2013 van de coassurantie af, wat heeft geleid tot overdracht van de voorziening in verband met coassurantie.

De toevoeging aan de voorziening van 20.743 duizend euro (2012: 30.686 duizend euro) betreft de netto premie gerealiseerd in het desbetreffende boekjaar. De toevoeging is inclusief een uit de netto premie gefinancierde opslag van 3 procent in verband met excassokosten.

De verschuiving van IBNR naar de schadevoorziening bedraagt 41.977 duizend euro (2012: 11.572 duizend euro) en staat tegenover nieuwe schademeldingen. De toevoeging van de IBNR van 1.371 duizend euro (2012: vrijval van 29.098 duizend euro) wordt voornamelijk veroorzaakt doordat NV Schade in 2013 meer inzicht

heeft gekregen in de instroom van arbeidsongeschikten uit oudere schadejaren die in aanmerking zullen komen voor een uitkering. Deze instroom is beperkt hoger dan waarmee in voorgaande jaren rekening gehouden werd en leidt tot een stijging van de voorziening.

De voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's ad 3.145 duizend euro (2012: 2.027 duizend euro) is apart verantwoord op de balans. Naast het verwachte toekomstige tekort voor de WGA-basis verzekering is er sinds 2012 ook sprake van een verwacht premietekort voor WIA-excedent verzekering. In 2013 heeft een vrijval plaatsgevonden ad 1.201 duizend euro (2012: 1.475 duizend euro), welke apart zichtbaar is toegevoegd aan de voorziening voor te betalen schaden.

Aangezien de cao-index over 2013 in de Metaal en Techniek 1,15 procent bedraagt, valt de 0,85 procent die resteert uit de gereserveerde 2 procent vrij. Daarom heeft er voor 2013 een vrijval van 1.341 duizend euro plaatsgevonden inzake toeslagverlening (2012: toevoeging van 255 duizend euro).

De mutatie 'Wijziging grondslagen en sterfte' heeft voor een groot deel betrekking op de gestegen marktrente: de hieruit voorvloeiende daling van de voorziening voor de WIA-producten is beperkter dan die voor de WAO-producten: 4.081 duizend euro (circa 2 procent). Daarnaast leiden aanpassingen aan de overlevingsgrondslagen en die betreffende in- en revalideren tot een verlaging van de voorziening met 8.186 duizend euro.

Tenslotte is er een forse toename opgetreden door de 'Overdracht voorzieningen coassurantie'. De voorzieningen zijn per einde 2013 volledig verantwoord op de balans van NV Schade. De uitloop van de in coassurantie verzekerde jaren 2009 tot en met 2013 blijven voor rekening en risico van NV Schade en de coassuradeuren komen. Voor wat betreft de voorzieningen ultimo 2013 betekent dit een verdubbeling van de voorzieningen die aan deze jaren zijn toe te rekenen. In 2012 betrof het de overdracht van de voorzieningen die waren toe te rekenen aan de verzekerde jaren 2006 tot en met 2008 (56.212 duizend euro).

Uitloopoverzicht voorzieningen naar schadejaar 2013

Schadejaar	Primo op reële waarde	Premies in 2013	Uitkeringen	Overdracht coassurantie	Voorziening ultimo op rente primo	Voorziening ultimo op reële waarde	Resultaat boekjaar
WAO	340.902	0	-23.505	0	318.314	311.398	-917
2004-2008	110.669	0	-7.345	0	100.620	106.908	2.695
2009	32.018	0	-1.471	26.893	53.787	53.068	3.653
2010	36.913	10	-1.147	30.534	61.068	60.252	5.242
2011	33.321	19	-389	28.484	56.968	56.206	4.467
2012	33.036	99	0	32.065	64.131	63.273	1.069
2013	0	21.816	0	27.139	54.277	53.552	-5.322
WIA totaal	245.957	21.944	-10.361	145.115	390.851	393.259	11.804
Totaal	586.859	21.944	-33.866	145.115	709.165	704.657	10.887

In het uitloopoverzicht sluiten de voorzieningen primo en ultimo op marktwaarde aan bij de balansvoorziening voor te betalen schaden voor het WAO-hiaat en voor de WIA-producten. Het resultaat in het boekjaar is bepaald op basis van de marktrente van primo 2013.

Voor de WIA is voor bijna alle tekenjaren een positief resultaat te zien. Het positieve resultaat wordt met name verklaard door nieuwe inzichten in de instroom van arbeidsongeschikten uit oudere schadejaren door mutaties. Zie ook de toelichting bij de voorziening voor te betalen schaden inzake de WIA-producten.

(7) Voorziening voor toegezegde premiekorting

2013
x 1.000 euro

2012
x 1.000 euro

Het verloop van de voorziening voor toegezegde premiekorting is als volgt:

Stand per 1 januari	28.680	43.407
Toevoeging via resultatenrekening (15)	2.146	32.183
Verleende kortingen op bruto premies	-24.264	-46.910
Saldo mutaties	-22.118	-14.727
Stand 31 december	6.562	28.680

(8) Schulden

2013
x 1.000 euro

2012
x 1.000 euro

Verplichtingen uit hoofde van beleggingen

De verplichtingen uit hoofde van beleggingen bestaan uit:

Kortlopende schulden beleggingen	584	318
Totaal		318

Overige schulden

2013
x 1.000 euro

2012
x 1.000 euro

Onder de overige schulden zijn opgenomen:

Toekomstige afrekening coassurantie jaren 2009 t/m 2013	6.063	0
Nog te betalen bedragen inzake preventie en re-integratie	4.272	2.469
Handelscrediteuren	1.598	1.845
Nog te betalen bedragen inzake invoering Solvency II	1.505	1.089
Nog te betalen kosten MN	1.311	275
Vooruit ontvangen bedragen via MN inzake de premieheffing	1.036	1.192
Nog te betalen loonheffing	919	613
Nog te betalen kosten Vakraad Metaal en Techniek	532	360
Te betalen accountantskosten	79	35
Nog te betalen provisie tussenpersonen	72	11
Nog te betalen coassuradeuren	55	27
Lopende rente banken	40	21
Afrekening verzekeringsjaren 2006 t/m 2008	0	10.695
Nog te betalen extra uitkeringen	0	2.082
Verhouding portefeuille coassurantie	0	1.505
Overig	0	436
Totaal	17.482	22.655

De post Toekomstige afrekening verzekeringsjaren 2009 tot met 2013 ad 6.063 duizend euro betreft de in januari 2019 af te rekenen winstaandeel tussen NV Schade en de coassuradeuren. Het betreft het per 31 december 2013 af te rekenen bedrag zonder rekening te houden met de ontwikkeling van de schuldpositie tussen 31 december 2013 en het afrekenmoment 31 december 2018.

(9) Afgeleide financiële instrumenten

De post afgeleide instrumenten aan de passiefzijde van de balans betreft de waarde van derivatencontracten met per saldo een negatieve waarde.

Toelichting op de winst- en verliesrekening

(10) Verdiende premies eigen rekening

De verdiende premies eigen rekening bestaan uit de (geboekte) bruto premies van 36.651 duizend euro (2012: 40.206 duizend euro) en de wijziging technische voorzieningen niet-verdiende premies en lopende risico's ad - 1.118 duizend euro (2012: 275 duizend euro).

	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
De bruto premies bestaan uit:		
Gefactureerde premies	24.782	16.858
Premiekorting	12.132	23.455
Afschrijving premiedebiteuren	-263	-107
Totaal	36.651	40.206

Bij de gefactureerde premies is rekening gehouden met de mogelijke oninbaarheid van nog niet ontvangen bedragen. De premiekorting betreft de korting die NV Schade op de benodigde premie heeft verleend en voor 100 procent voor rekening van NV Schade komt.

(11) Opbrengsten uit beleggingen

Over 2013 is een beleggingsresultaat (inclusief kosten) behaald van 20.891 duizend euro negatief (2012: 45.452 duizend euro positief). Dit resultaat betekent een negatief rendement van 1,8 procent (2012: 7,3 procent positief) op de WIA-beleggingsportefeuille en een negatief rendement van 4,9 procent (2012: 5,9 procent positief) op de WAO-beleggingsportefeuille. Het beleggingsresultaat bestaat uit de volgende posten in winst en verliesrekening: Opbrengsten uit beleggingen, Niet-gerealiseerde winst op beleggingen, Beleggingslasten en niet-gerealiseerd verlies op beleggingen.

	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
Opbrengsten uit beleggingen (11)	30.133	50.549
Niet-gerealiseerde winst op beleggingen (12)	10.065	29.528
Beleggingslasten (17)	-6.841	-5.848
Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen (18)	-54.248	-28.777
Toegerekende opbrengst uit beleggingen	-20.891	45.452

	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
Beleggingsbaten	15.392	12.664
Gerealiseerde winst op beleggingen	14.741	37.885
Totaal	30.133	50.549

(12) Niet-gerealiseerde winst op beleggingen	10.065	29.528
(13) Overige technische baten eigen rekening		
	2013	2012
	x 1.000 euro	x 1.000 euro
Effect overheveling verzekeringsjaren 2009 t/m 2013	147.892	0
Opgelegde boete inzake premie-inning	137	109
Effect eindafrekening verzekeringsjaren 2006 t/m 2008	0	56.212
Overige	1.487	1.534
Totaal	149.516	57.855

Het effect overheveling verzekeringsjaren 2009 tot en met 2013 betreft de toevoeging aan de technische voorziening ultimo 2013 die voortkomt uit het feit dat NV Schade voor deze verzekeringsjaren per 31 december 2013 voor 100 procent het risico draagt. Deze toevoeging aan de technische voorziening is via Schade eigen rekening (post 14) als last verantwoord. Voor NV Schade is deze toevoeging echter resultaat neutraal, zodat tegenover de last een post onder Overige technische baten is verantwoord.

(14) Schade eigen rekening

Onder de schade eigen rekening zijn opgenomen de in 2013 respectievelijk 2012 opeisbaar geworden uitkeringen ('Geboekte schade') en de mutatie van de voor toekomstige uitkeringen gevormde voorzieningen voor te betalen schade. Beide posten zijn apart gepresenteerd in de winst- en verliesrekening.

(15) Toevoeging voorziening toegezegde premiekorting

De wijziging voorziening toegezegde premiekorting betreft de in 2013 voor het jaar 2014 aanvullend benodigde voorziening naar aanleiding van toegezegde korting op de bruto premie inzake de WIA-producten. Het betreft de toevoeging ad 2.146 duizend euro (2012: 32.183 duizend euro), exclusief de aanwending van de voorziening ten gunste van de verdiende premies eigen rekening. Zie ook de nadere specificatie bij post 7.

(16) Bedrijfskosten

	2013	2012
	x 1.000 euro	x 1.000 euro
De bedrijfskosten bestaan uit:		
Uitvoeringskosten inzake de WIA-producten	5.465	4.573
Uitvoeringskosten inzake het WAO-product	1.489	1.756
Kosten preventie en re-integratie sociale partners	3.000	3.004
Kosten invoering Solvency II	0	650
Algemene bedrijfskosten	2.247	1.550
Totaal	12.201	11.533

Uitvoeringskosten inzake de WIA-producten

	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
Provisie coassurateurs	1.290	1.391
Provisie NV Schade	1.221	1.320
Provisie tussenpersonen	574	623
	3.085	3.334
Af: provisie uit bruto premie	-2.441	-2.640
Administratiekosten uitvoering WIA-producten	2.946	3.151
Extra uitvoeringskosten WIA-producten	1.875	728
Totaal	5.465	4.573

Uitvoeringskosten inzake het WAO-product

	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
Administratiekosten uitvoering WAO-hiaat product	1.489	1.544
Extra uitvoeringskosten WAO-hiaat product	0	212
Totaal	1.489	1.756

Kosten preventie en re-integratie sociale partners

Via een opslag in de premie over 2013 is 3.000 duizend euro beschikbaar voor de financiering van de Kosten preventie en re-integratie sociale partners. Dit bedrag is toegevoegd aan de kostenreserve welke is gerubriceerd onder de Overige schulden. Over 2013 zijn de via facturen afgerekende bedragen voor duurzame inzetbaarheid 1.197 duizend euro. Dit bedrag is ten laste van de reservering gebracht. Daardoor bedraagt de resterende kostenreservering ten behoeve van preventie en re-integratie sociale partners ultimo 2013 op de balans 4.272 duizend euro (2012: 2.469 duizend euro).

De uitvoeringskosten en de Algemene bedrijfskosten zijn als volgt nader te specificeren:

Algemene bedrijfskosten

	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
Secretariaatskosten	832	515
Bezoldiging directie	461	447
Bezoldiging commissarissen	189	158
Adviseurskosten	254	142
Afschrijving bedrijfsmiddelen	207	39
Toezichtkosten	35	34
Accountantskosten	49	29
Kosten actuaris	59	28
Overige	161	158
Totaal	2.247	1.550

Bezoldiging directie

De bezoldiging van de directie over 2013 is vergelijkbaar met vorig jaar. Over 2013 geldt er wederom een crisisheffing. Dit betreft een fiscale regeling voor 2014 waarbij de lonen (inclusief bonussen) welke in 2013 meer dan 150.000 euro bedragen, extra worden belast met een heffing van 16 procent. NV Schade is 7 duizend euro verschuldigd ten aanzien van de crisisheffing over 2013.

Specificatie personeelsbeloningen

In 2013 had NV Schade 7 werknemers in dienst. Het betreft de directiesecretaris, de risicomanager en het personeel in verband met duurzame inzetbaarheid. De personeelsbeloningen zijn verantwoord onder de Algemene bedrijfskosten (via Secretariaatskosten) en daarnaast onder de Kosten preventie en re-integratie sociale partners (voor wat betreft de beloning voor het personeel inzake duurzame inzetbaarheid).

De personeelsbeloningen zijn als volgt te specificeren:

	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
Salarissen	569	600
Sociale lasten	68	104
Pensioenlasten	91	58
Totaal	728	762

Ultimo 2013 waren er gemiddeld 7 personen in loondienst (2012: 9).

De pensioenregeling van de werknemers is ondergebracht bij Pensioenfonds Metaal en Techniek (PMT). Hierbij is sprake van een Collective Defined Contribution (CDC) regeling. NV Schade heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bedragen in het geval van een tekort bij het pensioenfonds dan wel recht heeft op een premiekorting in het geval van een overschot.

Specificatie accountantskosten

	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
Onderzoek van de jaarrekening door Deloitte Accountants B.V.	46	47
Andere controleopdrachten door Deloitte Accountants B.V.	14	10
Totaal	60	57

De gespecificeerde accountantskosten zijn gebaseerd op de lopende contracten. Tevens wordt een deel van de accountantskosten toegerekend aan de coassuradeuren. Daardoor wijkt de specificatie accountantskosten af van de in de winst- en verliesrekening verantwoorde accountantskosten.

(17) Beleggingslasten	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
Beleggingslasten	2.175	707
Gerealiseerd verlies op beleggingen	4.666	5.141
Totaal	6.841	5.848
(18) Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen	54.248	28.777
(19) Overige technische lasten eigen rekening	2013 x 1.000 euro	2012 x 1.000 euro
Onder de overige technische lasten eigen rekening zijn opgenomen:		
Rente op liquide middelen	409	115
Afgeboekte rente- en boeteoplegging	54	39
Overige	160	457
Totaal	623	611

(20) Toerekening technische resultaat

Over de periode 2009 tot en met 2013 voert NV Schade de WIA-producten in coassurantie met andere verzekeraars. Eind 2013 is het technisch resultaat op de WIA-producten over het verzekeringsjaar 2013 bepaald. Het totale technisch resultaat over de contractperiode 2009-2013 in boekjaar 2013 bedraagt 2.274 duizend euro positief (2012: 36.017 duizend euro positief).

In de overeenkomst met de coassuradeuren over 2009-2013 is bepaald dat bij een (cumulatief) positief technisch resultaat over de contractperiode een gestaffelde verdeelsleutel wordt gehanteerd, afhankelijk van de omvang van de door NV Schade verleende premiekorting over deze periode. Op grond hiervan komt 73 procent van het technisch resultaat over 2013 aan NV Schade toe. Het effect van deze toerekening in boekjaar 2013 bedraagt voor NV Schade 523 duizend euro negatief (2012: 10.310 duizend euro positief). Over 2012 bestond het resultaat ook uit de contractperiode 2006-2008. Het resultaat over deze contractperiode is begin 2013 afgerekend.

Resultaat

Het resultaat over 2013 bedraagt 551 duizend euro negatief (2012: 9.098 duizend euro negatief). Het op basis van artikel 24 lid 1 van de statuten gedane voorstel tot resultaatbestemming is vermeld bij de Overige gegevens.

Den Haag, 15 mei 2014

Directie:

drs. E. Ooms AAG
drs. P.N. Schrage

Raad van Commissarissen:

A. Bruggeman
A.L. van Dalen
drs. ing. A.L.A. van Gelder
drs. I. van Hoek AAG
C. Offerman RA
A. van der Veen MMO, voorzitter

Overige gegevens

Statutaire bepalingen

Maatschappelijk kapitaal

Conform artikel 3 lid 1 van de statuten bedraagt het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap 5.672.500 euro. Het is verdeeld in 50.000 aandelen, elk groot nominaal 113,45 euro.

Resultaatbestemming

In de statuten van NV Schade is via artikel 24 de resultaatbestemming vastgelegd. De leden 1 tot en met 5 van dit artikel zijn hieronder integraal opgenomen.

Artikel 24 lid 1

De winst, die uit de vastgestelde jaarrekening blijkt, wordt als volgt aangewend:

- a. Allereerst wordt krachtens een besluit van de directie - welk besluit de goedkeuring van de raad van commissarissen behoeft - een bedrag toegevoegd aan de tot het eigen vermogen behorende Algemene Reserve die als weerstandsvermogen wordt aangehouden teneinde de gewenste solvabiliteit te bereiken dan wel te behouden, een en ander met inachtneming van het in lid 2 bepaalde;
- b. Uit de eventueel hierna resterende winst wordt krachtens besluit van de algemene vergadering uitgekeerd een bedrag van maximaal vijf procent (5%) van het op de aandelen gestorte kapitaal uitgekeerd, met dien verstande dat dit percentage wordt vervangen door dertien procent (13%), voor zover winstuitkering geschiedt aan aandeelhouders die ingevolge artikel 5, onderdeel b van de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969, of daarvoor in de plaats getreden bepalingen, zijn vrijgesteld van vennootschapsbelasting;
- c. De na de toepassing van het in onderdeel a en b bepaalde eventueel resterende winst wordt als winstreserve gereserveerd en aangewend (i) ten behoeve van premieverlaging in de boekjaren gelegen na het boekjaar waarvoor de winst is vastgesteld en/of (ii) ten behoeve van werkgevers, werknemers en voormalig werknemers naar goeddunken van de algemene vergadering die daarover bij besluit kan beschikken. Deze winstreserve is niet voor gehele of gedeeltelijke opheffing vatbaar, met dien verstande dat negatieve resultaten en noodzakelijke toevoegingen aan het in onderdeel a bedoelde weerstandsvermogen hierop in mindering kunnen worden gebracht.

Artikel 24 lid 2

- a. Het bedrag dat aan het lid 1, onderdeel a bedoelde weerstandsvermogen wordt toegevoegd is zo hoog als nodig is om te kunnen voldoen aan de binnen de vennootschap gewenste solvabiliteit, welke minimaal gelijk is aan de krachtens artikel 68 lid 1 van de Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993 wettelijk vereiste solvabiliteit. Over de hoogte van de gewenste solvabiliteit, alsmede van het in enig jaar aan het weerstandsvermogen toe te voegen bedrag wordt door de door de vennootschap aangestelde actuaaris in samenspraak met de door de vennootschap aangestelde accountant als bedoeld in artikel 22 vooraf advies uitgebracht.
- b. Aan het weerstandsvermogen kan geen andere bestemming worden gegeven dan die als omschreven in onderdeel a van dit lid.

- c. Het weerstandsvermogen is niet voor gehele of gedeeltelijke opheffing vatbaar, met dien verstande dat:
1. Het weerstandsvermogen kan worden toegevoegd aan de voorziening winstdeling en kortingen, indien en voor zover de reserve weerstandsvermogen in enig jaar uitstijgt boven de binnen de vennootschap gewenste solvabiliteit, zoals omschreven in onderdeel a van dit lid;
  2. Een in enig jaar negatief resultaat van de vennootschap ten laste van het weerstandsvermogen kan worden gebracht, indien en voor zover dit resultaat niet ten laste van overige reserves kan worden gebracht.
- Een handeling als bedoeld in het onder 1 en 2 bepaalde geschiedt krachtens een besluit van de directie, welk besluit de goedkeuring van de raad van commissarissen behoeft.

Artikel 24 lid 3

De directie is met goedkeuring van de raad van commissarissen bevoegd te besluiten tot uitkering van een interim-dividend met inachtneming van het bepaalde in artikel 105 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en onverminderd het bepaalde in lid 1 en 2.

Artikel 24 lid 4

Het dividend wordt uiterlijk veertien dagen na de vaststelling betaalbaar gesteld op de wijze en ter plaatse door de directie te bepalen.

Artikel 24 lid 5

Vorderingen tot winstuitkeringen vervallen door een tijdsverloop van vijf jaar te rekenen van de dag van de betaalbaarstelling.

Statutaire reserve

De in artikel 24 lid 1c van de statuten vermelde winstreserve en de in artikel 24 lid 2c vermelde voorziening winstdeling en kortingen, zijn op de balans opgenomen onder de post Statutaire reserve.

Bestemming van het resultaat

Het gewenste weerstandsvermogen ultimo 2013 is 127.404 duizend euro. Dat is 2.591 duizend euro lager dan ultimo 2012. Het aanwezige weerstandsvermogen is 118.277 duizend euro. Dat is 551 duizend euro lager dan ultimo 2012.

De benodigde herwaarderingsreserve, als onderdeel van het weerstandsvermogen, is in 2013 961 duizend euro lager dan ultimo 2012. Tenslotte is er vanwege het negatieve resultaat en door onvoldoende vermogen (statutair) geen dividenduitkering mogelijk.

Op grond van de statuten en de verstrekte adviezen wordt de volgende bestemming van het resultaat voorgesteld:

- * Onttrekking uit de herwaarderingsreserve van 961 duizend euro.
- * Van het negatieve resultaat over 2013 ad 551 duizend euro kan geen dividend uitgekeerd worden aan de aandeelhouders.
- * Onttrekking van 961 duizend euro aan de algemene reserve, dat bestaat uit de mutatie naar de benodigde eindstand van de herwaarderingsreserve.
- * Toevoeging van 410 duizend euro aan de algemene reserve, dat bestaat uit het resterende resultaat 2013.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Algemene Vergadering van N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2013 van N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen te Den Haag gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2013 en de winst-en-verliesrekening over 2013 met de toelichting, waarin opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van de directie

De directie van de vennootschap is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het verslag van de directie, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW) en de relevante bepalingen van het Toetsingskader Algemeen Verbindend Verklaring CAO-bepalingen. De directie is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijking van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door de directie van de vennootschap gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen per 31 december 2013 en van het resultaat over 2013 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het verslag van de directie, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het verslag van de directie, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in de jaarrekening weergegeven lasten juist zijn aangevend ten behoeve van de activiteiten welke aansluiten bij de statuten van de vennootschap, in overeenstemming met de relevante bepalingen van het Toetsingskader Algemeen Verbindend Verklaring CAO-bepalingen.

Amsterdam, 15 mei 2014

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend:

C.J. de Witt RA

Nadere informatie over bestuurders

Onderstaand is nadere informatie opgenomen over de directieleden en leden van de Raad van Commissarissen van N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen, per de ondertekeningsdatum van de jaarrekening. De vermelde nevenfuncties relevant voor de functie bij de vennootschap betreffen functies die duidelijk maken welke belangen de desbetreffende persoon heeft te behartigen.

Directie

drs. E. Ooms AAG

leeftijd: 51
in functie als directeur sinds: 1 september 2012
relevante nevenfuncties:
- Bestuurslid Pensioenfonds MN
- Directeur Eduard Ooms Financieel Advies BV
- Voorzitter Stichting Administratief Gemak

drs. P.N. Schrage

leeftijd: 60
in functie als directeur sinds: 6 december 2006
relevante nevenfuncties:
- Bestuurslid stichting ORBIS

Raad van Commissarissen

A. Bruggeman

leeftijd: 64
in functie als commissaris sinds: 1 juli 2004
relevante nevenfuncties:
- Secretaris Internationaal CNV Vakmensen
- Vice-voorzitter Raad van Toezicht Stenden Hogeschool
- Voorzitter Raad van Toezicht stichting LOGOS voor christelijk basisonderwijs
- Vice-voorzitter Kenwerk, Kenniscentrum Horeca en Dienstverlening

A.L. van Dalen

leeftijd: 61
in functie als commissaris sinds: 1 augustus 2011
relevante nevenfuncties:
- Lid ROM

drs. ing. A.L.A van Gelder

leeftijd: 68
in functie als commissaris sinds: 8 januari 2013
relevante nevenfuncties:

- Bestuurslid Bouw Informatie Raad (BIR)
- Bestuurslid Opleidings Advies Raad Avansplus HA Breda
- Commissaris Bouwgroep ASVB BV Den Bosch
- Commissaris 2BA BV
- Voorzitter Stichting Wetenschappelijk Onderwijs & Installatietechniek
- Adviseur Uneto-Vni inzake BIM
- Voorzitter Impulsgroep TVVL
- Directeur ARTA BV

drs. I. van Hoek AAG

leeftijd: 56
in functie als commissaris sinds: 7 mei 2014
relevante nevenfuncties:

- Lid bestuur People 4 Earth Foundation
- Lid bestuur Stichting Pragmatikos

C. Offerman RA

leeftijd: 64
in functie als commissaris sinds: 20 januari 2014
relevante nevenfuncties:

- Lid Raad voor de Jaarverslaggeving

A. van der Veen MMO

leeftijd: 65
in functie als commissaris sinds: 1 augustus 2011
relevante nevenfuncties:

- Onafhankelijk voorzitter FCB
- Vice voorzitter RvC Stimulanz
- Lid visitatiecommissie PMT

Colofon

NV Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen

Statutair gevestigd te Den Haag

Kantooradres:
Prinses Beatrixlaan 15
2595 AK Den Haag

Postbus 30304
2500 GH Den Haag

Telefoon (070) 3 160 834

Vormgeving

Marketing & Communicatie MN

Realisatie

Mn Services N.V. te Den Haag

Druk

Opmeer Drukkerij bv te Den Haag

